

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Ako pomáhajú rozprávky a príbehy poznávať svet I

Margita Mikušová
Mgr. Anna Neubauerová

2014

Meno autora: Margita Mikušová, Mgr. Anna Neubauerová
Názov publikácie: Ako pomáhajú rozprávky a príbehy poznávať svet I
Recenzenti: doc. PhDr. Oľga Zápotočná, CSc., PeadDr. Dana Kollárová, PhD.
Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum
Rok vydania: 2014
ISBN: 978-80-8052-791-4

Obsah

Úvod	5
1 Rozprávky v predškolskej edukácii	6
1.1 Edukačný potenciál rozprávky v osobnostnom rozvoji dieťaťa	6
1.2 Integrácia rozprávky do edukačného procesu	8
2 Metodické postupy a námety edukačných hier a aktivít pre 5- až 6-ročné deti	11
2.1 O zvedavom šteniatku	11
2.1.1 Využitie príbehu <i>Ako slniečko vrátilo šteniatku vodu</i> v téme počasie a kolobeh vody v prírode	11
2.1.2 Využitie príbehu <i>Kto vypil šteniatku vodu</i> v téme domáce zvieratá	17
2.1.3 Využitie príbehu <i>Čo si šteniatko vysedelo</i> v téme domáce zvieratá – hydina	24
2.1.4 Využitie príbehu <i>Čo si šteniatko vysedelo</i> v téme zvieratá a živočíchy	28
2.1.5 Využitie príbehu <i>Maškrtné šteniatko</i> v téme zvieratá a živočíchy – hmyz	31
3 Rozprávky a psychomotorický rozvoj	38
Záver	48
Zoznam bibliografických odkazov	49

Anotácia

Komplexný rozvoj osobnosti dieťaťa predškolského veku v podmienkach predškolskej edukácie predpokladá od učiteľov materských škôl realizáciu rôznych edukačných aktivít cieľovo zameraných na získavanie edukačne hodnotných skúseností pri poznávaní sveta a sociokultúrnej reality. Metodické postupy a konkrétne podnety stimulujúce aktivitu a poznávanie detí sú determinované nápaditosťou a kreativitou každého učiteľa. Ako môžu pomôcť rozprávky a príbehy deťom pri poznávaní sveta? Odpoveď na uvedenú otázku ponúkajú autorky vo svojej knihe na základe dlhoročných skúseností získaných priamo v podmienkach edukačnej praxe materskej školy. Uvedená kniha je určená pedagógom predprimárneho vzdelávania, ktorí hľadajú nové podnety s cieľom rozvíjať osobnosť detí komplexne. Je zameraná na obohatenie kurikula a vzdelávacích postupov uplatňovaných v materských školách. Spracovaný obsah ponúka rôzne možnosti využitia literárnych textov, rozprávok a príbehov v učebnom procese. Ponúkaná kniha je praktickou ukážkou, ako vytvárať hrové aktivity plné tvorivosti, voľnosti a radosti s možnosťou sebarealizácie detí. Ponúka možnosti zefektívnenia procesu edukácie v materských školách, možnosti celostného osobnostného rozvoja detí v priaznivej atmosfére dôvery a otvorenej komunikácie. Umožňuje pedagogickým zamestnancom obohatiť bežný program o aktivity rozvíjajúce jednotlivé stránky osobnosti detí. Zameriava sa na rozvoj kognitívnych schopností, stimuluje emocionalitu, interpersonálne a komunikačné kompetencie dieťaťa predškolského veku.

Kľúčové slová: rozprávky a príbehy, rozvoj osobnosti, edukačný proces, edukačná aktivita.

Úvod

Rozprávky a príbehy majú v živote detí výnimočné a nezastupiteľné miesto. Umožňujú deťom vstup do nových svetov, vyvolávajú v nich pocity pohody, ktoré posilňujú dôveru a istotu.

Učiteľky predprimárneho vzdelávania si uvedomujú význam literárnych textov pri rozvíjaní kompetencií detí, preto často využívajú rozprávky, príbehy, básne, scénky, ktoré pomáhajú deťom objavovať svet, prekonávať prekážky, riešiť konflikty, ovládať svoje správanie.

Kniha **Ako pomáhajú rozprávky a príbehy poznávať svet** je určená pedagógom predprimárneho vzdelávania, ktorí hľadajú nové podnety s cieľom rozvíjať osobnosť detí komplexne. Je zameraná na obohatenie kurikula a vzdelávacích postupov uplatňovaných v materských školách.

Hlavným cieľom predprimárneho vzdelávania je dosiahnuť optimálnu perceptuálno-motorickú, kognitívnu a citovo-sociálnu úroveň ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti.

Spracovaný obsah ponúka rôzne možnosti využitia literárnych textov, rozprávok, príbehov v učebnom procese predprimárneho vzdelávania tak, aby sa dosiahol tento cieľ.

Ponúkaná kniha je praktickou ukážkou, ako vytvárať hrové aktivity plné tvorivosti, voľnosti a radosti s pocitom sebarealizácie detí. Ukazuje možnosti zefektívnenia edukácie v materských školách, možnosti celostného osobnostného rozvoja detí v priaznivej atmosfére dôvery a otvorenej komunikácie. Umožňuje pedagogickým zamestnancom obohatiť bežný program aj o úlohy zabezpečujúce psychomotorický rozvoj prepojením literárnych textov s pohybovo-relaxačnými cvičeniami.

Prezentované prístupy použité v tejto knihe sú reflexiou niekoľkoročnej implementácie do edukačnej praxe v materskej škole.

Výchovno-vzdelávací proces je tvorivá činnosť, v ktorej učiteľka uplatňuje svoje tvorivé schopnosti, talent a citlivosť pre potreby detí. Navrhnuté námety preto nezaväzujú učiteľku k mechanickému preberaniu, majú slúžiť ako orientácia a zdroj pre tvorivú aplikáciu. Sú iba ponukou, s ktorou môže ďalej pracovať a dotvárať ju podľa vlastných predstáv, možností a potrieb.

Autorky

1 Rozprávky v predškolskej edukácii

Rozprávkové knihy pre najmenších sú zdrojom informácií o svete, ktorý ich obklopuje a pomáha im orientovať sa v ňom.

Príbehy a rozprávky vtáhuju deti do sveta ľudí, medziľudských vzťahov a pomáhajú im v duševnom rozvoji.

Podnecujú záujem detí o čítanie a písanie a prebúdzajú v nich túžbu čo najskôr sa naučiť čítať. 5- až 6-ročné deti sú vnímavé, pozorujú text, sú schopné sledovať dej, obrázky, odlíšiť podstatné znaky od nepodstatných, uvedomujú si vzájomné súvislosti a vzťahy, sú schopné porovnávať, vytvárať si predstavy o správnom či nesprávnom konaní literárnych postáv. Obľubujú príbehy detských hrdinov v ich reálnom prostredí.

Učiteľka predprimárneho vzdelávania pri sprostredkovaní literárnych diel vychádza z poznania detí, ich záujmov a túžob. Opierajúc sa o ich zvedavosť môže patrične využiť práve príbehy a rozprávky pri rozvíjaní poznávacích schopností, podpore myšlienkových operácií a môže ich využiť aj na podnecovanie vlastnej tvorivej aktivity detí. V rozhovore umožňuje deťom vyjadriť svoje postrehy, hodnotiace postoje a pomáha im realizovať ich – slovom, výtvarným, hudobným, dramatickým a pohybovým prejavom.

Literárne diela, ktoré popri zábavnej funkcii prispievajú k všestrannému rozvoju osobnosti dieťaťa, využíva ako významný motivačný prostriedok.

1.1 Edukačný potenciál rozprávky v osobnostnom rozvoji dieťaťa

Kognitívna oblasť rozvoja osobnosti dieťaťa

Tvar knihy, jej farebnosť, veľkosť a samotné obrázky upútajú a lákajú pozornosť dieťaťa, ktoré opakovane vyhľadáva v knihe obrázky, pozoruje ich a vníma detaily, ktoré si predtým nevšimlo. Takto si rozvíja a cvičí postreh, vnímanie, zrakovú a sluchovú pamäť, koncentráciu pozornosti.

Učiteľka preto prostredníctvom literárnych kútikov umožňuje dieťaťu využívať rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií z detských kníh, časopisov a encyklopédií, obrázkových publikácií, pritom im umožňuje formulovať svoje poznatky a názory a prináša nové realizačné možnosti na skúmanie sveta s uplatnením vlastných skúseností.

Vyberá knihy, ktoré sú pre deti najpríťažlivejšie, a sleduje a rozvíja ich záujem.

Rozprávkové príbehy s detským či zvieracím hrdinom využíva ako motivujúci zdroj pre detské myslenie a konanie.

Chápaním rozprávok stimuluje rozvíjanie myšlienkových operácií, a to analýzy, syntézy a príčinnno-následných vzťahov. Ich aktívnym prežívaním umožňuje dieťaťu preniesť sa do zábavných situácií, kde môže bádať, skúmať, experimentovať a uplatniť svoje nápady. Aktívne počúvanie rozširuje dieťaťu pasívnu a aktívnu slovnú zásobu. Dieťa zmysluplne rozpráva o svojich pocitoch, zážitkoch a dojmach a uplatňuje spisovnú podobu materinského jazyka. Na základe deja rozprávky učiteľka tvorí matematické situácie, ktorých riešenie u detí rozvíja logické myslenie.

Sociálno-emocionálna oblasť rozvoja osobnosti dieťaťa

Učiteľka často využíva príbehy upravené pre potreby detí a obohacujúce ich citový život. Prostredníctvom príbehov, riešenia konfliktov a problémov umožní deťom vysokú aktivizáciu pri osvojovaní si správania, konania, argumentovania a rozhodovania. Spoluprácu s ostatnými deťmi a pozitívne medziľudské vzťahy rozvíja v dramatických hrách a etudách. Množstvo rozprávok dáva deťom možnosť prežiť ľudskosť, umožňuje im rozhodovanie a vyjadrenie vlastných názorov. Deti hodnotia spontánne a samostatne, čo sa im páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, názoroch v literárnych textoch. V rozhovore o rozprávkach a príbehoch s inými deťmi prijímajú názorovú odlišnosť a prijateľným spôsobom obohacujú svoje vlastné názory.

Hodnotia a rozlišujú pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií z príbehov.

Prostredníctvom príbehu sa deti samostatne alebo s pomocou učiteľky učia riešiť problémy v osobnej a spoločenskej rovine a uplatňovať vlastné predstavy pri riešení problémov.

Pohybovo-motorická oblasť rozvoja osobnosti dieťaťa

Kniha rozvíja motoriku dieťaťa už tým, že ju otvára, zatvára, prekladá z ruky do ruky, otáča ju, obracia stránky.

Kvalita a hĺbka zážitku stimuluje predstavivosť dieťaťa.

Napríklad čítanie rozprávky, kde sa podrobnejšie opisuje vzhľad zvieratá, deťom umožňuje uvedomiť si jednotlivé časti tela a predstaviť si ich, čo môže vyústiť napríklad do výtvarného sebayjadrenia. Pri stvárnení rozprávok používa tvorivo rôzne výtvarné techniky, pričom využíva a ďalej rozvíja svoje motorické zručnosti.

Podobne vžívanie sa dieťaťa do podoby rôznych zvierat z príbehu a opisovanie konkrétnych častí tela, ktoré zvieratá majú, ako nimi hýbu a narábajú, môžu vyústiť do dramatizácie. Určitú situáciu z rozprávky prežíva a telesne ju vyjadruje, hľadá pohybový

výraz pre situáciu. Uplatňuje vlastné zručnosti v pantomimických činnostiach, vyjadruje sa gestami, postojmi, mimikou, pohybom, pričom je podnecovaný jeho psychomotorický vývin.

Rovnako spevom, hrou na hudobných, rytmických nástrojoch môže dotvárať text rozprávky, pridávať piesňové vložky a tanečné prvky.

Z uvedeného vyplýva, že pocity a dojmy z rozprávok a príbehov môže dieťa vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobno-dramaticky).

Rozprávkami s pohybovým vyjadrením rozvíja učiteľka psychomotorické kompetencie a pomáha deťom zbaviť sa nepokoja, napätia a umožní im uplatniť svoju energiu, fantáziu, pohybovú improvizáciu.

Učiteľka môže rozvinúť ďalšie tvorivé aktivity a vytvoriť ponuku činností pre deti vychádzajúcu z literárnych textov. Príbehy a rozprávky sa stávajú východiskom výchovno-vzdelávacej činnosti a učiteľka využíva ich edukačný potenciál na formovanie základov kľúčových kompetencií.

1.2 Integrácia rozprávky do edukačného procesu

V súčasnosti vychádza množstvo literárnych publikácií pre deti, no učiteľka materskej školy ich nepreberá mechanicky, nekriticky, lebo pozná vývinové špecifiká predškolského veku. V edukácii využíva rôzne formy, prostriedky, stratégie a tvorí také podmienky pre výchovu, aby zodpovedali prirodzeným potrebám a zákonitostiam vývoja dieťaťa.

Pri projektovaní výchovno-vzdelávacieho procesu edukačné procesy a komponenty edukačnej praxe učiteľka vidí vo vzájomných vzťahoch a súvislostiach. V pedagogicko-didaktickom myslení ich spracúva a prepája v záujme riešenia novej situácie a zámerne uvažuje o tom, ako bude edukačný proces prebiehať. Na základe týchto skutočností volí tému, vyberá literárny text, volí vhodné prostriedky a stratégie, integruje na seba edukačné situácie a činnosti zámerného, spontánneho a situačného učenia detí.

Voľba témy

Voľba témy súvisí s učebnými osnovami školského vzdelávacieho programu (ŠkVP), ktoré vymedzujú výchovno-vzdelávacie ciele a obsah výchovno-vzdelávacej činnosti. V rôznych fázach tvorivého procesu učiteľka tému objavuje, preveruje a zaujíma k nej postoj. Pri spracovaní témy vytvára tematický celok, v ktorom dochádza k prepojeniu rôznorodých činností. Aby zabezpečila plnenie viacerých edukačných cieľov, vytvára väčší blok aktivít, ktoré sa prelínajú počas celodenného, celotýždenného pobytu detí v MŠ.

Projekty edukačných aktivít sú individuálnou edukačnou koncepciou učiteľky materskej školy, kde využíva veľkú paletu možností a riešení. Vyberá texty, ktoré súvisia s témou,

obsahujú dôležité informácie k téme a často jej slúžia ako motivačný prostriedok. Rozprávky dominujú v každom mesiaci, týždni podľa tematických plánov a učiteľka, ak chce využiť edukačný potenciál rozprávky, analyzuje literárne texty, hľadá situácie, či sa v rozprávke môže zvolená téma prejavíť, skúmať a preveriť. Téma sa začína aktuálnou rozprávkou a intenzívna práca s rozprávkou prebieha najčastejšie v rámci týždňa.

Adaptácia textu

Učiteľka literárny text rozprávok a príbehov prispôsobuje cieľavedome zvláštnostiam a možnostiam detského vnímania v prospech rozvoja dieťaťa. Kvôli dĺžke si texty rozprávok a príbehov často upravuje – skracuje. Niekedy je prerozprávanie najlepšou formou, ako sprístupniť náročný text deťom, s čím súvisí aj jeho úprava. Učiteľka takto realizuje zásadu primeranosti.

Zvedavosť detí si vyžaduje aj sprostredkovanie najrozličnejších príbehov na témy. Ak chce učiteľka zareagovať na záujem a nápady detí, musí si často vymýšľať rozprávky či príbehy a improvizovať. Príbehy môže aj flexibilne upravovať, vytvárať rôzne varianty využitia príbehov podľa konkrétnych potrieb. Hľadá cesty, ktoré by umožnili deťom ponoriť sa do príbehu, tvorivo ho rozvíjať, naplno a samostatne sa prejavíť v nálade, v pocite, v pohybe, myšlienke a cez zážitok nenásilne získavať nový poznatok.

Často sa stáva, že už počas počúvania deti reagujú mimikou, gestom, pohybom a sú schopné hneď po vypočutí literárneho textu okamžite konať. Deti prejavujú túžbu realizovať sa, podieľať sa na niečom významnom a preferujú takúto interaktívnu formu učenia sa. Učiteľka preto vyberá texty rozprávok a príbehov, ktoré ponúkajú rozmanité príležitosti pre aktívne učenie a v nich môže prirodzené prejavy detí ďalej rozvíjať, podchytiť a využiť. Učiteľka takto akceptuje zásadu aktivity detí.

Aby deti neboli len pasívnymi poslucháčmi, učiteľka súčasne umožňuje sluchové, zrakové aj hmatové vnímanie prostredníctvom ilustrácií, rekvizít, didaktických pomôcok. Takto uplatňuje zásadu názornosti. Rozprávky a príbehy sa tak stávajú prostriedkom uľahčenia učenia, sú prostriedkom výchovy k aktivite a tvorivosti detí.

Plánovanie výchovno-vzdelávacích cieľov

Ak si učiteľka zvolila tému, vybrala literárny text, naplánuje a pomenuje edukačné situácie. Analyzuje ciele edukačných aktivít na čiastkové edukačné ciele, pričom pracuje s taxonómiami edukačných cieľov a dbá na vyváženosť rozvoja osobnosti dieťaťa po stránke sociálno-emocionálneho, kognitívneho a perceptuálno-motorického rozvoja.

Pri formulovaní konkrétnych výchovno-vzdelávacích cieľov v plánoch výchovno-vzdelávacej činnosti vychádza učiteľka z formulácie špecifických cieľov stanovených vo výkonových štandardoch – t. j. z cieľov stanovených v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu. Prispôsobuje ich aktuálnej rozvojovej úrovni detí a formuluje ich

tak, aby rozvíjali nielen poznanie, ale aj porozumenie, aplikáciu, analýzu, syntézu, tvorivosť a hodnotenie (Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie, 2008).

Učiteľka rešpektuje rozdielne výchovno-vzdelávacie potreby detí a stanovuje spoločné a individuálne ciele s dôrazom na očakávané výkony detí. Môže pripravovať úlohy pre každé dieťa osobitne alebo pripraviť pre deti úlohy na výber. Úlohy sú rozdielne, ale vedú k splneniu toho istého cieľa iným spôsobom alebo inej úrovne obťažnosti. Takéto úlohy umožňujú postupovať pomalšie, inak na základe určitého typu pomôcky, v spolupráci s rovesníkom. Je to slobodná práca detí na základe širokej ponuky, kde si deti samy riadia svoju činnosť. Pre učiteľku nie je dôležité, kto si vybral viac alebo ťažšiu úlohu, ale pozitívne hodnotí prácu každého dieťaťa, ktoré pracovalo podľa svojich možností. Čiže čo môže dieťa urobiť, nech urobí, čo môže vymyslieť, nech vymyslí...

Príprava úloh pre deti súvisí aj s využívaním rôznych organizačných foriem výchovno-vzdelávacieho procesu. Učiteľka využíva z hľadiska počtu detí: individuálnu prácu detí, skupinovú prácu detí, frontálnu prácu detí.

Voľba stratégií

Aby sa deti v rámci projektu – rozprávky mohli s námetom v dostatočnej miere pohrať, tvorivo ho rozvinúť a prostredníctvom neho získať nové poznatky, učiteľka **volí vhodné prostriedky, t. j. stratégie** (postupy), metódy (spôsoby) a formy edukácie. Ich striedaním udržiava aktivitu, záujem a deti neustále motivuje. Takýto postup učiteľke umožňuje vytvárať pre dieťa zmysluplné situácie aktívneho učenia sa, v ktorých získa novú skúsenosť v nadväznosti na tie predchádzajúce, a učiteľka rozvíja spôsobilosti detí integrovane vo viacerých vzdelávacích oblastiach. Pri výbere metód, foriem a zásad zohľadňuje celkovú stratégiu výchovno-vzdelávacej činnosti v edukačnom procese. Je to tvorivý proces vytvárania projektu, v ktorom učiteľka zostavuje sled tematicky a obsahovo nadväzujúcich edukačných situácií a činností zámerného, spontánneho a situačného učenia detí. V takto vytvorenom projekte je učiteľka s dieťaťom v kvalitatívne inom vzťahu. Proces učenia poníma ako celok, kde sa rozvíja celá osobnosť dieťaťa v kognitívnej, emotívnej a konatívnej rovine. Koná spoločne s dieťaťom a poskytuje mu pomoc vo forme komunikácie a koordinácie. Ako spoluúčastník tvorivých aktivít spoznáva deti po viacerých stránkach, a tak môže lepšie a cielene organizovať ďalšie výchovné pôsobenie.

Učiteľka v pedagogickom procese využíva viacero metód, ktoré sú vzájomne prepojené. Využíva motivačné metódy na vzbudenie záujmu dieťaťa o poznávanie a motivácia rozprávkou je pre deti predprimárneho vzdelávania veľmi efektívna a zážitkovo obohacujúca. Pri využívaní literárnych textov sa snaží o maximálny podiel aktivizácie detí, preto volí prevažne expozičné metódy, metódy heuristické, metódy rozvíjajúce tvorivosť, metódy problémové a metódy interaktívne.

Učiteľke ide predovšetkým o radosť dieťaťa z hry, zábavu, psychickú pohodu, spokojnosť.

2 Metodické postupy a námety edukačných hier a aktivít pre 5-až 6-ročné deti

2.1 O zvedavom šteniatku

Literatúra: O zvedavom šteniatku, autor: I. Hercíková, z českého originálu preložila a upravila: N. Ďurinová, vydavateľstvo: IKAR, a. s., Bratislava, 2006.

Praktické námety na činnosť

Príbeh *Ako slniečko vrátilo šteniatku vodu* dáva učiteľke po úprave niekoľko možností: upravený príbeh môže využiť v téme počasie a kolobeh vody v prírode alebo po inej úprave môže príbeh využiť v téme domáce zvieratá.

2.1.1 Využitie príbehu *Ako slniečko vrátilo šteniatku vodu* v téme počasie a kolobeh vody v prírode

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: detská, ľudová a autorská poézia a próza.

Výkonový štandard: počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy.

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: počasie.

Výkonový štandard: poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím.

Cieľ: správne označiť prírodné javy ovplyvnené počasím – slnko, mraky, vietor, dážď.

Motivácia

Prostredníctvom upraveného príbehu učiteľka deťom priblíži tému počasie a kolobeh vody v prírode.

Príbeh: *Ako slniečko vrátilo šteniatku vodu*

Na jednom dvore v búde driemalo šteniatko a nad ním svietilo slniečko. Šteniatko spalo, ani sa nepohlo. Slniečko chodilo po oblohe a tiež mu klipkali zlaté viečka. Napokon mu čosi prišlo na um.

Poslalo jeden zlatý lúč do misky s vodou. Lúč bol taký horúci, že sa voda ihneď vyparila. Malé obláčiky pary stúpali k nebičku a miska zostala prázdna. Slniečko sa tešilo a zbieralo malé biele obláčiky plné pary. Chytilo ich zlatistou rúčkou, pekne našuchorilo ako vankúšik, položilo si naň unavenú hlavku a zaspalo.

Šteniatko netušilo, čo sa deje, a pokojne ďalej odľukovalo.

*Keď sa zobudilo na veľký smäd, rýchlo sa utekalo napíť.
Lenže čo to? „Kde je voda? Ktože mi z misky vypil vodičku?“ hnevalo sa.
Škovránok to počul a zaspieval: „Slniečko, slniečko ti vypilo vodu!“
Šteniatko sa nešťastne zadívalo na slniečko, ktoré spalo vysoko na obláčiku.
„Hej, slniečko, zobuď sa!“ vykrikovalo šteniatko. „Zobralo si mi vodu z misky! Vráť mi ju!
Gazda nie je doma a ja som strašne smädné!“
Slnko sa zasmialo a pristrčilo k šteniatku obláčik. „Zober si svoju vodu! Už ju nepotrebujem!“ volalo.
„To predsa nie je vodička z mojej misky!“ ohrňalo ňufáčik šteniatko.
„Je to tá istá vodička, len má inú podobu!“ zasmialo sa slniečko. Vzalo obláčik a žmýkalo ho, až z neho odfrkovali veľké kvapky vody. Prvá dopadla šteniatku na noštek. Po nej cupla druhá, tretia a čoskoro bola miska plná. Psíča sa potešilo a s chuťou sa napilo.
Keď si uhasilo smäd, zahľadelo sa na oblohu. Bola čistá bez jediného mráčika. „Hej, slniečko, už viem, kam sa podela voda z misky!“ zavolalo šteniatko a veselo zavrtelo chvostíkom.*

Tematický rozhovor

Po prečítaní príbehu vedie učiteľka rozhovor o prečítanom tak, aby deti prostredníctvom príbehu pochopili a uvedomili si kolobeh vody v prírode, hovorili o význame vody z hľadiska zachovania života, zdôvodnili význam vody pre život rastlín a živočíchov (vrátane človeka).

Otázky učiteľky po prečítaní alebo prerozprávajú príbehu:

Kto vystupoval v príbehu?

Aká udalosť sa šteniatku stala, keď spalo?

Prečo slniečko potrebovalo vodu od šteniatka?

Opiš, ako slniečko zobralo vodu z misky.

Na čo sa premenila voda?

Ako zdôvodňovalo šteniatko slniečku nutnosť vrátiť mu vodu?

Prečo šteniatko neprijalo od slniečka obláčik?

Akú podobu mala voda?

Ako slniečko vodu vrátilo do misky?

Čo urobilo šteniatko?

Čo robíš ty, keď si smädný?

Prečo sa hovorí, že voda je veľmi dôležitá pre život?

Kto a čo potrebuje pre svoj život vodu?

Ako sa v prírode voda tráti a ako sa vracia?

V rozhovore deti hovoria o svojich predstavách kolobehu vody v prírode.

Videl si už na vlastné oči, že sa voda premenila na paru a vyparovala sa?

Ako by sme sa my mohli presvedčiť, že sa voda môže premeniť na paru?

Edukačná aktivita: **Pokus s vodou**

Cieľ: opísať pokus a vyvodiť závery.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: varná kanvica, voda.

Postup: Deti pozorujú pokus realizovaný učiteľkou a slovne opisujú pozorované. Čo urobila učiteľka, čo sa stalo s vodou vo varnej kanvici.

Pokusy detí vonku na školskom dvore:

Chlapci natierajú štetcami dlaždice chodníka vodou a pozorujú, ako sa dlaždice sušia – odparovanie vody – komentujú svoje zistenia.

Dievčatá vešajú vypraté šaty pre bábiky. Po zbere hovoria o svojich zisteniach.

Ďalšie možnosti využitia príbehu v rámci témy počasie

Edukačná aktivita: **Smädné šteniatko**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: orientácia v emóciách.

Výkonový štandard: rozlišovať pozitívne i negatívne emócie.

Cieľ: poznať typické príznaky emócií, vyjadriť ich pomocou mimiky a gest.

Cieľ: vybrať symbol emócie a vyjadriť aktuálny citový stav prostredníctvom príslušnej citovej reakcie.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: symboly emócií.

Postup: Každé dieťa vymyslí šteniatku meno a premení sa naň. Priebežne deti vyberajú symboly emócií a pantomimicky hrajú postavu z príbehu, vyjadrujú emócie pomocou mimiky a gest:

- čo robí šteniatko, keď má radosť – vyjadriť radosť,
- šteniatko je spokojné, že je pekný deň – vyjadriť spokojnosť,
- šteniatko je smutné, lebo nemá vodu – vyjadriť smútok,
- je mrzuté, lebo nevie nájsť vinníka, ktorý mu vypil vodu – vyjadriť mrzutosť,
- je šťastné, lebo slniečko mu vrátilo vodu – vyjadriť šťastie,
- je veselé a krúti chvostom – ako to môžeme ešte vyjadriť.

Edukačná aktivita: **Predpoveď počasia**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: zmysluplnosť rečového prejavu.

Výkonový štandard: uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext.

Cieľ: zmysluplne rozprávať o svojich názoroch a úvahách.

Cieľ: pozorovať charakteristické znaky počasia a opísať počasie na základe bezprostredne vnímanej reality:

- vyberať symboly počasia podľa aktuálneho pozorovania,
- zostaviť predpoveď počasia a zmysluplne rozprávať o svojich názoroch a úvahách.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: symboly počasia.

Postup: Deti sa hrajú na meteorológov a pozorujú počasie z okna. Ich úlohou je čo najpresnejšie opísať počasie na základe bezprostredne vnímanej reality.

Konzultujú svoje zistenia a vyberajú symboly počasia podľa aktuálneho pozorovania.

Vybraté symboly počasia predstavujú predpoveď, ktorú čítajú kamarátom. Dvojica detí sa každý deň mení, a tak sa postupne zaznamenáva počasie v priebehu týždňa.

Edukačná aktivita: **Hra s kockou**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: zmysluplnosť rečového prejavu.

Výkonový štandard: uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext.

Cieľ: riešiť problém pomocou konkrétnych obrázkov, vyjadriť myšlienky prostredníctvom jednoduchých viet a súvetí.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: kocka so symbolmi počasia, kocka s obrázkami postáv.

Postup: Dieťa hádže kockou a pomenuje obrázok (vietor), vymyslí vetu.

Obmena: Dieťa hádže dve kocky a pomenuje dva obrázky (dáždnik, slnko). Slová použije v jednej vete, pričom vytvára súvetie: Dedko si zobral dáždnik na prechádzku, ale vonku svietilo slnko.

Edukačná aktivita: **Čo vietor odnesie?**

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: priestorová predstavivosť.

Výkonový štandard: opisovať polohu objektov.

Cieľ: opisovať polohu objektov – hore, dole, vysoko, nízko, smer vetra vpravo, vľavo; nadýchnuť sa nosom, vydýchnuť ústami, skúmať prúdenie vzduchu a vyvodzovať závery, určiť, odkiaľ fúka vietor.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: pierka, jemný papier, ľahké predmety, plastové fľaše, bublifuk, stuhy.

Postup: V triede deti experimentujú. Učiteľka ich motivuje k vytváraniu vetra krátkym nádychom, dlhým výdychom s artikuláciou „fúú, fíí“. Deti fúkajú do pierok, listov, kúskov jemného papiera.

Experimentujú s plastovými fľašami, stlačením fľaše robia vietor cez dierku a pozorujú lietajúce predmety. S experimentovaním pokračujú počas pobytu vonku. Pozorujú účinky

vetra na konáre stromov, zavesenú bielizeň na šnúre, vyhadzujú balóny za vetra, pozorujú stuhy vejúce vo vetre, pozorujú pohyb bublín z bublifuku, určujú, odkiaľ fúka vietor. Pomenujú prírodné javy súvisiace s počasím, silu vetra.

Edukačná aktivita: **Tanec vetrov**

Tematický okruh: Kultúra, perceptuálno-motorická oblasť.

Obsahový štandard: tanec a pohybová improvizácia.

Výkonový štandard: uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony).

Cieľ: uplatniť rýchle a pomalé tempo hudby pri chôdzi a behu s vejúcim predmetom v ruke, konať s ohľadom na seba a druhých.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: ľahké šatky.

Postup: Skupina 6 detí sa rozdelí na dvojice a vyberie si šatky. Dohodnú sa, aký vietor budú dvojice predstavovať – vánok, vietor, víchricu. Pozorne počúvajú hudbu a podľa jej tempa sa dvojice zapájajú do tanca vetrov. Deti pohybom dramatizujú – znázornia vánok, vietor, víchricu. Ostatné deti určujú, aký vietor dvojice predstavovali. Nakoniec všetky deti pohybom dramatizujú tanec vetrov.

Edukačná aktivita: **Potôčiky**

Tematický okruh: Kultúra, perceptuálno-motorická oblasť.

Obsahový štandard: tanec a pohybová improvizácia.

Výkonový štandard: uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony).

Cieľ: bežať vo dvojiciach, v trojiciach, v zástupe a vyjadriť radosť v kontakte s druhými.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: nie sú potrebné.

Postup: Štyri deti – kvapky vody – sa pohybujú v priestore triedy a vyberajú si kamarátov. Spájaním na znamenie vytvárajú dvojice, potom trojice a priberaním kamarátov vytvoria niekoľko potôčikov. Na znamenie učiteľky dva a dva potôčiky vytvoria potok, ďalším spojením rieku a rieku zastaví priehrada – učiteľka – a premení ju na pokojné jazero.

Edukačná aktivita: **Mráz**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: sebaregulácia.

Výkonový štandard: prejaviť sebareguláciu v hrách a v iných aktivitách.

Cieľ: orientovať sa pri behu v priestore a primerane reagovať na kontakt a opätovať ho.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: biela šatka.

Postup: Vyčítankou určíme jedno dieťa – mráz – ktoré naháňa ostatné deti – snehové vločky. Koho sa mráz dotkne bielou šatkou, ten ostane stáť a zamrzne. Vyslobodiť ho môže kamarát, ktorý ho pohladí po líčku.

Edukačná aktivita: **Obrázkové hádanky**

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: plošná a priestorová tvorivosť.

Výkonový štandard: zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa fantázie, predlohy a slovných inštrukcií.

Cieľ: vytvoriť z rozstrihaného obrázka celok, pomenovať vzniknuté obrázky a opísať ich základné znaky.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: symboly počasia rozstrihané na časti.

Postup: Učiteľka rozdá deťom rozstrihané časti obrázkov. Každé dieťa dostane inú hádanku. Po zložení obrázkovej hádanky (napr. slnko) vymýšľa dieťa, aká bola jeho hádanka (napr. horúca hádanka, slnečná hádanka, oblak – dážď – daždivá hádanka, vietor – veterná hádanka).

Obmena: Dieťa podľa zloženého obrázka vymýšľa hádanku pre kamarátov opísaním základných znakov symbolizujúceho počasia.

Edukačná aktivita: **Čo znázorňujú oblaky**

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: plošná a priestorová tvorivosť.

Výkonový štandard: zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa fantázie, predlohy a slovných inštrukcií.

Cieľ: pozorovať tvar oblakov a ich pohyb, rozprávať, čo im pripomínajú.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: iba primerané počasia – obloha plná obláčikov.

Postup: Deti počas pobytu vonku pozorujú prírodné javy, oblaky na oblohe a rozprávajú, čo im pripomínajú. Učiteľka podnecuje fantáziu a vizuálnu obrazotvornosť detí.

Výtvarné edukačné aktivity: **Počasia – slnko, dúha, dážď**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: kreslenie, maľovanie, modelovanie.

Výkonový štandard: kresliť, maľovať, modelovať podľa vlastnej fantázie a predstáv na tému.

Cieľ: vytvoriť reliéf pridávaním valčekov na hlinený plát.

Pri maľbe farebnú skladbu voliť tak, aby charakterizovala atmosféru.

Kresliť na navlhčený podklad špajľou namočenou v tuši – lavírovanie.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: modelovacia hmota, temperové farby, tuš, špajle, výkresy.

Postup: Deti majú možnosť voľby, ktorý prírodný jav chcú zobraziť, a tým aj voľbu výtvarnej techniky.

Hudobné edukačné aktivity: **Prší, prší**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: spev piesní a rytmizácia piesní.

Výkonový štandard: rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára.

Cieľ: spievať známu pieseň Prší, prší na zvukomalebné slabiky a vytvoriť rytmický sprievod k piesni.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: Orffov inštrumentár, kniha Piesne, hry a riekanky (str. 207).

Postup: Deti v rámci prípravných cvičení napodobňujú vietor, ktorý prihnal mraky.

Zaspievajú si známu pieseň Prší, prší. Rozohrajú námet, ako padali kvapky, kde môžu tvorivo a samostatne uplatniť zmysel pre rytmus v obmene aj v ozvenových hrách.

Zaspievajú pieseň na zvukomalebné slabiky a vytvoria rytmický sprievod k piesni.

2.1.2 Využitie príbehu *Kto vypil šteniatku vodu* v téme domáce zvieratá

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: detská, ľudová a autorská poézia a próza.

Výkonový štandard: počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy.

Cieľ: počúvať s porozumením.

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: orientácia v emóciách.

Výkonový štandard: rozlišovať pozitívne i negatívne emócie.

Cieľ: poznať typické príznaky emócií, vyjadriť ich pomocou mimiky a gest.

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla – dramaticky.

Cieľ: dramaticky doriešiť nedokončený príbeh s podporou a pomocou učiteľky.

Motivácia

Prostredníctvom takto upraveného príbehu učiteľka deťom priblíži tému **domáce zvieratá**.

Príbeh: ***Kto vypil šteniatku vodu***

Bol jeden dvorček a na dvorčeku v búde driemalo šteniatko. Spalo, ani sa nepohlo. Slniečko chodilo po oblohe a tiež mu klipkali zlaté viečka, aj ono by si pospalo, ale na oblohe nebol ani jeden obláčik, kde by si položilo hlávku.

Poslalo jeden horúci slnečný lúč do misky s vodou a voda sa ihneď vyparila. Obláčiky pary stúpali k nebičku a slniečko si spokojne na ne položilo unavenú hlávku a zaspalo.

Šteniatko pokojne spalo ďalej, až ho zobudil smäd. Rýchlo sa utekalo napit' k miske s vodou.

Lenže čo to? „Kde je voda? Ktože mi z misky vypil vodičku?“ hnevalo sa.

Po dvore si vykračoval pyšný káčer.

„Prepáčte, pán káčer, nevypili ste mi náhodou vodu z misky?“ vypytovalo sa nesmelo šteniatko.

Pyšný káčer sa strašne rozgneval. On, káčer, by sa predsa nikdy nenapil z misky hlúpeho šteňaťa! Čo si to bezočivé psiča dovoľuje? Už-už by ho bol dolapil a pošťipal na chvostík.

Šteniatko ledva ubziklo pred napajedeným káčerom.

Keď prišlo k hnojisku, uvidelo, ako tam hrabe kohútia rodinka. Je ich veľa, určite mi oni vypili vodičku, húpalo šteniatko a nesmelo sa opýtať: „Prepáčte, pán kohút, nevypili mi vodu z misky vaše kuriatka?“

Rozvážny kohút otočil hlavu a prísny hlasom sa spýtal: „Pilo niektoré kuriatko vodu zo psíkovej misky?“ „Nie, nie, nie, nie, nie,“ poslušne odpovedali zaradom všetky kuriatka.

Pre kohúta to bola vybavená vec a viac si šteniatko nevšímal.

Šteniatko pátralo po vinníkovi ďalej, až zbadalo na lúke kravičku s teliatkom. Hneď zhurta spustilo: „Hej, Strakaňa, ty si mi určite vypila vodičku z misky!“ vykrikovalo. „Že sa nehanbíš!“

„Múú!“ zamúkala začudovane kravička. „Múúú, čo to táraš, hlupáčik?“ Šteniatko sa nalakalo a radšej utekalo späť na dvorček.

Pribehlo k búde a nazrelo pod misku. Už to má! Už vie, kam sa stratila voda! Ukryla sa pred ním do zeme. Šteniatko hrabalo a hrabalo, až zazrelo dážďovku.

„Povedz, kto mi vypil vodu?“ pýtalo sa. Nalakaná dážďovka sa rýchlo zavrátila do zeme.

„Mňau, už toho obviňovania bolo dosť. Slniečko ti vypilo vodu!“ ozvala sa nahnevaná mačka, čo sa vyhrievala na verande domu.

Šteniatko sa nešťastne zadívalo na slniečko, ktoré spalo vysoko na obláčiku.

„Hej, slniečko, zobud' sa!“ vykrikovalo šteniatko. „Zobralo si mi vodu z misky! Vráť mi ju! Gazda nie je doma a ja som strašne smädné!“

Slnko sa zasmialo a obrátilo hlavu na druhú stranu. „Popros zvieratá z dvora, nech ti ony pomôžu.“

Tematický rozhovor

V rozhovore o prečítanom deti zistia, že príbeh nie je dokončený.

Edukačná aktivita: **Nedokončený príbeh**

Cieľ: dramaticky doriešiť nedokončený príbeh s podporou a pomocou učiteľky, vyjadriť prijateľným spôsobom negatívne emócie.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: čiapky predstavujúce domáce zvieratá.

Postup: Rozhovor učiteľky s deťmi o prečítanom príbehu.

Otázky a úlohy pre deti:

Kde sa odohrával dej príbehu?

Čo sa stalo šteniatku, keď spalo?

Koho obviňovalo šteniatko, že mu vypil vodu?

Kto mu prezradil skutočného vinníka?

Ako sa zachovalo slniečko, keď ho šteniatko požiadalo o vodu?

Vyjadriť prijateľným spôsobom negatívne emócie. Vyrozprávať jednotlivé konfliktné situácie. Vyjadrovať sa k riešeniu:

- Čo by asi povedalo šteniatko, keď mu zmizla voda?
- Čo by asi odpovedalo nevinné zvieratko, ktoré vodu nevypilo?
- S kým sa šteniatko pohádalo?
- Čo s tým chcelo dosiahnuť?
- Čo by si robil ty, keby si bol šteniatkom?
- Čo by si robil, keby si bol nevinné zvieratko z dvora?
- Aké zvieratá mohlo šteniatko na dvore ešte stretnúť?
- Ako by to asi dopadlo, keby obidve zvieratká boli tvrdohlavé a správali by sa nepriateľsky?
- Ako by to dopadlo, keby zvieratká boli dobrí priatelia a snažili by sa problém riešiť?
- Ako by mohol príbeh dopadnúť, keby ani jedno zvieratko na dvore nemalo vodu?
(Doplníme hypotetickú situáciu.) Ako sa potom mohol príbeh vyriešiť?

Zahráme si divadielko, ako pokračoval príbeh.

Ponecháme deti vybrať si rekvizity domácich zvierat v úlohe, v ktorej budú vystupovať. Hranie príbehu kombinujeme s rozprávaním rozprávača – učiteľky. Od jej rozprávania závisí, ako sa deti vžijú do svojej roly. V improvizácii deti konajú spontánne podľa vlastných predstáv a samostatne riešia nastolený problém. Vyjadrujú výhrady voči správaniu šteniatka, hovoria čo najkonkrétnejšie opisovaním svojich negatívnych pocitov. Učiteľka sleduje, ako sa vyvíja príbeh v improvizácii detí a pomáha im ho ďalej rozvíjať. Improvizácnym rozvíjaním príbehu slovom a pohybom deti vytvoria dramatickú hru.

Ďalšie možnosti využitia príbehu v rámci témy domáce zvieratá

Výtvarné edukačné aktivity: **Zvieratká z príbehu**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne a dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla.

Cieľ: kresliť, maľovať charakteristické črty zvieracej postavy v rôznych polohách.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: temperové farby, voskové farby, výkresy.

Postup: Deti majú možnosť voľby výtvarnej techniky a výberu, ktoré domáce zviera z príbehu chcú výtvarne zobraziť.

Edukačná aktivita: **Masky zvierat**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne a dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla.

Cieľ: zobrazíť predstavy vyvolané čítaním príbehu pri zhotovení masky zvierat, pracovať s farebnou paletou a plošne nanášať farbu širokým štetcom.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: temperové farby, predkreslené masky zvierat z príbehu.

Postup: Deti majú možnosť voľby, ktorú masku domáceho zvieraťa z príbehu si chcú výtvarne zhotoviť. Masky sa stanú rekvizitami na voľnú dramaturgiu detí.

Edukačná aktivita: **Zahrajme si divadielko**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne a dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla.

Cieľ: zahrať malú scénu s rekvizitou vo forme voľnej improvizácie bez pomoci učiteľky.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: masky zvierat vyrobené deťmi.

Postup: Záujem detí o hranie divadielka s vlastnoručne vyrobenými rekvizitami učiteľka podporuje vytvorením priestoru a času. Organizáciu a priebeh prenechá deťom bez jej priameho zásahu. V týchto tvorivých činnostiach ide o hrové aktivity, ktoré rozvíjajú detské schopnosti a prinášajú deťom uspokojenie a radosť.

Edukačná aktivita: **Uhádni, na ktoré zviera z príbehu myslím**

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: domáce zvieratá.

Výkonový štandard: poznať, rozlíšiť a určiť na základe sprostredkovaného pozorovania domáce zvieratá.

Cieľ: pomenovať a opísať typické znaky domácich zvierat – vzhľad, hlas, pohyb...

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: ilustrácie z príbehu – obrázky zvierat.

Postup: Deti vytvárajú hádanky pre kamarátov opisom, pričom si môžu pomáhať obrázkom, ktorý vidia pred sebou.

Obmena: Dieťa opisuje zviera, ostatné ho nevnímajú zrakom, lebo sú otočené chrbtom.

Edukačná aktivita: **Uhádni, kto vlastne som**

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: domáce zvieratá.

Výkonový štandard: poznať, rozlíšiť a určiť na základe sprostredkovaného pozorovania domáce zvieratá.

Cieľ: pohybom charakterizovať vybrané zvieratá, uhádnuť a pomenovať zviera.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: obrázky domácich zvierat.

Postup: Deti vytvárajú pohybové hádanky pre kamarátov. Pohybom charakterizujú zvieratá, ktoré si vybrali, a kamaráti hádajú, o ktoré zviera z príbehu ide.

Edukačná aktivita: **Uhádni, kto na dvore býva**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: artikulácia hlások a hláskových skupín.

Výkonový štandard: vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny.

Cieľ: vytvoriť otázku, pohotovo odpovedať na otázku. Napodobňovať hlas zvierat so správnym a zreteľným vyslovovaním hláskových skupín.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: čiapka šteniatka.

Postup: Deti sa rozdelia na skupiny a dohodnú sa, ktoré zvieratká z príbehu chcú predstavovať. Dieťa – šteniatko sa pohybuje po dvore, navštevuje skupiny zvierat a podľa ich hlasu určuje, ktoré zvieratá na dvore bývajú.

Edukačná aktivita: **Hľadaj ma**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: artikulácia hlások a hláskových skupín.

Výkonový štandard: vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny.

Cieľ: napodobňovať hlas zvieratá, zrozumiteľne vyslovovať hláskové skupiny, primerane reagovať na kontakt.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: nie sú potrebné.

Postup: Deti stoja v kruhu, učiteľka chodí okolo a pošepká každému meno nejakého domáceho zvieratá. 5 – 6 detí má pomenovanie rovnakého zvieratá. Na znamenie sa deti pohybujú po triede, napodobňujú hlasy zvierat. Keď stretnú kamaráta s rovnakým hlasom, chytia sa za ruky. Pokračujú v hre, kým sa celá skupina (kačiatok, teliatok, kuriatok...) nenájde.

Edukačná aktivita: Čo robia zvieratá?

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: spisovná podoba jazyka.

Výkonový štandard: používať spisovnú podobu štátneho – slovenského jazyka.

Cieľ: ohýbať základné slovné druhy – podstatné a prídavné mená, slovesá (pomocou slovných inštrukcií s premyslene formulovanými otázkami), používať slovesá vo vete v správnom čase.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: ilustrácie z rozprávky.

Postup: Deti hovoria samostatne, čo robia zvieratá na obrázku, a podľa vypočutého príbehu dokážu určiť, čo už robili a čo budú robiť.

Čo robí pes? – prítomný čas.

Čo robil? – minulý čas.

Čo bude robiť? – budúci čas.

Edukačná aktivita: Čo sa stalo, čo sa môže stať

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: domáce zvieratá.

Výkonový štandard: poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat.

Cieľ: uvedomiť si, akým nebezpečenstvom môžu byť voľne pobežujúce psy a mačky (domáce zvieratá): uhryznutie, poškriabanie, kopnutie...

Cieľ: rozprávať podľa obrázkov, vyjadriť vlastnými slovami svoj postoj k psíkovi, mačke atď., na základe zapamätania reprodukovať jednoduchý príbeh.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: štvorica obrázkov.

Postup: Deti v skupine zostavia štvoricu obrázkov a vyrozprávajú jednoduchý príbeh podľa zostavených obrázkov. Deti vyjadrujú vlastnými slovami svoj postoj k psíkovi a mačke.

Hlasovým vyjadrením napodobňujú citové prežívanie zvieratá – spokojne, smutne, nahnevane, rozzúrene.

Počul si o prípadoch, keď pes alebo mačka ublížili deťom?

Rozprávaj príbeh, ako si ho počul. V rozprávaní detí sa objaví, akým nebezpečenstvom môžu byť voľne pobiehajúce psy a mačky: uhryznutie, poškrabanie.

Edukačná aktivita: **Pomiešané zvieratá**

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.

Výkonový štandard: priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (podľa druhu).

Obsahový štandard: základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10.

Výkonový štandard: vykonať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s hračkami).

Cieľ: triediť a usporiadať domáce zvieratá podľa druhu:

- zdôvodniť príčinu, prečo dané zviera do skupiny patrí – nepatrí,
- vytvoriť skupinu zvierat a určiť nadradenosť a podradenosť,
- porovnať ich množstvo (viac, menej, rovnako),
- určiť počet zvierat z hľadiska umiestnenia, vysloviť správne číslo,
- analyzovať údaje na základe určenej vlastnosti (koľko dospelých zvierat a koľko mláďat je v skupine kráv, v skupine mačiek...).

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: domáce zvieratá z plastu, stavebnica Duplo – gazdovstvo.

Postup: Na gazdovskom dvore sa pri hľadaní vody pomiešali všetky zvieratá a ich mláďatá. Deti individuálne alebo v skupine triedia domáce zvieratá podľa druhu na vopred určené miesto a postupne riešia všetky problémové úlohy nastolené učiteľkou.

Edukačná aktivita: **Zvieratá z príbehu**

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: plošná a priestorová tvorivosť.

Výkonový štandard: zostaviť z geometrických tvarov obrazce podľa slovných inštrukcií a fantázie.

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.

Výkonový štandard: priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (podľa tvaru).

Cieľ: vytvoriť podľa slovných inštrukcií a vlastnej fantázie zvieratko a pomenovať geometrické tvary, ktoré použili na jeho zostavenie.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: plošné geometrické tvary.

Postup: podľa inštrukcií učiteľky deti vyberajú geometrické tvary a zostavujú zvieratko, potom ho pomenujú.

Veľký kruh – to je moja hlava,

malé kruhy – to sú dve oči a ňufáčik,

malé trojuholníky – to sú moje uši,

veľký obdĺžnik – je moje telo,

štyri malé obdĺžniky – to sú moje štyri labky

a chvostík vyber, aký chceš.

Učiteľka krátkym veršom prednesie deťom hádanku.

Mám dve uši, mám dve oči a pod nimi mám ňufáčik.

Štyri labky, jeden chvostík a je zo mňa...?

Potom zostavujú zvieratá podľa vlastnej fantázie a v komunikácii s učiteľkou alebo v skupine pomenujú geometrické tvary, ktoré použili pri zostavovaní s určením veľkosti, tvaru, farby aj množstva.

2.1.3 Využitie príbehu *Čo si šteniatko vysedelo* v téme domáce zvieratá – hydina

Praktické námety na činnosť

Upravený príbeh môže učiteľka využiť v téme domáce zvieratá – hydina alebo po inej úprave môže príbeh využiť v téme zvieratá a živočíchy.

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: detská, ľudová a autorská poézia a próza.

Výkonový štandard: počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy.

Cieľ: počúvať s porozumením.

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: zvieratá a živočíchy.

Výkonový štandard: poznať, rozlíšiť a určiť na základe sprostredkovaného pozorovania domáce zvieratá.

Cieľ: poznať, pomenovať a rozlíšiť domáce zvieratá, hydinu a jej mláďatá, opísať typické znaky domácich zvierat – vzhľad, hlas, pohyb, poznať základné vlastnosti a úžitok týchto zvierat.

Motivácia

Prostredníctvom takto upraveného príbehu učiteľka deťom priblíži tému **domáce zvieratá – hydina**.

Príbeh: **Čo si šteniatko vysedelo**

Bola nádherná a jasná noc, mesiačik svietil, ale šteniatko nie a nie zaspáť. Ustavične počulo naliehavé kvak, kvak, kvak. Tá zvláštna hudba ho priviedla až k rybníku, zaštekalo a razom všetko stíchlo. Vrátilo sa do budy a tuho zaspalo. Ráno si však zaumienilo, že musí to tajomstvo stoj čo stoj odhaliť. Vybralo sa k rybníku a cestou zazrelo sliepku, ako sedí na vajciach.

„Pani sliepka, počuli ste ten cirkus?“ opýtalo sa.

„Teraz mám iné starosti, musím vysedieť kuriatka,“ odvrkla sliepka.

Podišiel k húske, ale aj ona sedela v hniezde na vajciach.

„Pani húska, počuli ste ten cirkus?“ opýtalo sa šteniatko.

„Teraz mám iné starosti, musím vysedieť húsatá,“ odvrkla hus.

Keď podišlo ku kačke, šteniatko zaváhalo, či sa má pýtať. Aj kačka sedela na vajciach.

„Pani kačka, počuli ste ten cirkus?“ nesmelo sa opýtalo.

„Teraz mám iné starosti, musím vysedieť kačiatka,“ odvrkla kačka.

Keď šteniatko prišlo k rybníku, uvidelo maličké vajíčka. „Musím sa opýtať pani sliepky, čo sú to za vajíčka,“ pomyslelo si. „Možno aj z nich budú kuriatka!“

Keď prišlo za sliepkou, práve vstala z hniezda, pretože začula ťukanie do škrupiny. To sa liahli jej deťúrence – kuriatka. Šteniatko vívalo na svet päť krásnych žltučkých kuriatok.

Rozbehlo sa za húsokou, ale tá práve počítala svoje vyliahnuté húsatá a nemala na šteniatko čas.

Rovnako pochodil aj u kačky. Malé káčatká cupitali na dvoch nohách v dlhom rade za svojou mamou.

Už viem, čo urobím, pomyslelo si natešene. Vytiahnem vajíčka z rybníka a vysedím si psíkov!

Hneď začalo stavať okolo vajíčok hniezdo z napadaného listia. Keď bolo hotové, sadlo si do hniezda a zohrievalo vajíčka. Išla okolo húska s húsatami a pýta sa šteniatka: „Čo vysedávaš v tom napadanom listí?“

„Aj ja mám vajíčka!“ pochválilo sa šteniatko húske.

„Vajíčka znášam na dvore len ja, kačka a sliepka!“ povedala húska posmešne a hneď nazrela šteniatku pod chvostík. „To nie sú vajcia, ale dajaké nepodarené krúpy!“ ohrnula pohrdavo zobák a zaviedla húsatá k jazierku.

Zrazu sa objavila mucha a nedala šteniatku pokoja. Vyskočilo a pustilo sa muchu naháňať.

Keď sa vrátilo, hniezdo bolo prázdne. Iba z jazierka sa ozývalo kvákanie malých žiab.

„Veď to je tá pieseň, čo mi nedala v noci spať!“ zasmialo sa šteniatko.

Tematický rozhovor

V rozhovore o prečítanom deti uplatnia poznatky o hydine. Opíšu typické znaky domácich zvierat – vzhľad, hlas, pohyb – a určia, ktoré domáce zvieratá sa rozmnožujú liahnutím z vajíčok.

Edukačná aktivita: **Ako sa liahnu mláďatká**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: literárno-dramatická tvorivosť.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity a dojmy z rozprávok a príbehov (dramaticky).

Cieľ: vytvoriť podľa slovných inštrukcií sebaujedenie pohybom a slovami.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: vajíčko, sliepka, hus, kačica.

Postup: Hlavná motivácia vychádza z príbehu *Čo si šteniatko vysedelo* a zo sugestívneho rozprávania učiteľky. Všetci hrajú všetko. Sme kuriatka, húsatka a kačiatka ukryté vo vajíčku ako v domčeku. Sme schúlené do kľbka. Ešte nenastal náš čas, aby sme sa vyliahli. Vo vajíčku nám je dobre, teplo, lebo mama sliepka, húska a kačka sedí na vajíčkach a zohrieva nás svojím telom. My pomaly rastieme a miesta vo vajíčku je menej a menej, až sme vyplnili celý priestor vajíčka. Je načas, aby sme sa vyliahli. Dáme mame sliepke, húske a kačke vedieť, že už sa chceme vyliahnúť – nápady detí – spoločné hľadanie pohybového a verbálneho stvárnenia predlohy.

Jar prichádza a kuriatka, húsatka a kačiatka v sebe cítia rastúcu silu. Zobáčikom rozrušia škrupinu vajíčka a derú sa von. Vystrčia zobáčik – prst, dľaň, celú ruku, celú hlavu, jedno krídelko, druhé krídelko, jednu nohu, druhú nohu, až sú vonku. Vyliahli sme sa. Hlasno sa zvitáme s mamou sliepkou, mamou húskou a mamou kačičkou.

Deti napodobnia hlas hydiny a vyjadria hlasom citové prežívanie – milo, smutne, plačlivo, vystrašene. Zrozumiteľne vyslovujú hláskové skupiny. Rozoznávajú zvuk podľa akustickej podoby a sústreďujú sa okolo svojich mám.

Po pohybovom vyjadrení si môžeme povedať, ako sa kuriatka, húsatka a kačiatka asi cítia, aké by asi chceli byť, čo by si priali, čo by povedali, keby vedeli rozprávať.

Ďalšie možnosti využitia príbehu v téme domáce zvieratá – hydina

Edukačná aktivita: **pieseň Ťuki, ťuki**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: spev piesní a rytmizácia piesní.

Výkonový štandard: rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára.

Cieľ: v hre na ozvenu pri rytmizácii uplatniť rytmickú fantáziu.

Vek: 4- až 6-ročné deti.

Pomôcky: Orffov inštrumentár, kniha Piesne, hry a riekanky (str. 59).

Postup: S deťmi rozohráme námet, ako kuriatka ťukali na škrupinu vajíčka, kde môžu tvorivo a samostatne uplatniť rytmickú fantáziu. Môžu rytmizovať veselo, smutne, ticho, hlasno, rýchlo, pomaly a ďalšími ľubovoľnými spôsobmi. Keď skončíme, na chvíľu si sadneme, voľne dýchame a bez slova necháme v sebe doznieť, čo sme prežili.

Potom tvorivo a samostatne deti vytvárajú rytmus a v hre na ozvenu napodobňujú vytvorené motívy kamarátov v rozsahu dvoch taktov.

Edukačná aktivita: **Na knižnicu**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: knihy, písmená a číslice.

Výkonový štandard: prejaviť záujem o knihy, písmená, číslice, orientovať sa v knihách.

Cieľ: vyhľadávať ilustrácie s hydinou s cieľom získať informácie.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: knižnica, edukačná pomôcka – vývoj.

Postup: Deti voľne rozprávajú s kamarátom o ilustráciách, kde je zobrazený vývoj hydiny vo vajíčku, pričom dochádza k rozširovaniu vedomostného obzoru. Skladaním objavujú vývoj hydiny aj prostredníctvom edukačnej pomôcky – vývoj.

Výtvarné edukačné aktivity: **Hydina**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla.

Cieľ: zobraziť predstavy vyvolané čítaním rozprávky, detailnejšie modelovať zvieraciu figúru vytáňovaním a prílepovaním detailov a začleniť ju do dejovej situácie.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: modelovacia hlina, materiál na modelovanie.

Postup: Deti majú možnosť voľby, ktoré domáce zviera – hydinu z príbehu chcú modelovať. Pri modelovaní uplatňujú zručnosti s modelovaním gule, valca, vytáňujú detaily – zobák, chvost, navlhčenými prstami zlepujú časti a upravujú tvar, prílepujú krídla, oči... Hotové zvieratká začleňujú do dejovej situácie: Mama vedie svoje mláďatá.

Edukačná aktivita: **Pomiešané zvieratá**

Tematický okruh: Ja som, perceptuálno-motorická oblasť.

Obsahový štandard: technická tvorivosť.

Výkonový štandard: zhotoviť výtvary zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie.

Tematický okruh: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.

Výkonový štandard: priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (podľa druhu).

Obsahový štandard: základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10.

Výkonový štandard: vykonať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s hračkami).

Cieľ: zladit' farby pri konštruovaní mláďat a aplikovať správny pracovný postup pri konštruovaní podľa fantázie s využitím drobných detailov:

- triediť a usporiadať hydiny podľa druhu,
- priradovaním vajíčok a hydiny tvoriť dvojice a určiť, či je v súboroch rozdielne alebo rovnaké množstvo,
- určiť počet mláďat, keď jedno pribudlo, ubudlo...,
- analyzovať údaje na základe určenej vlastnosti (koľko dospelých zvierat a koľko mláďat je v rodine kohútika, v rodine gunára, v rodine káčera...).
- pomenovať prvky usporiadanej skupiny a používať termíny, ktoré sa pri usporiadaní skupiny vyskytujú (prvý, posledný, pred, za, hneď pred...).

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: stavebnica Lego, vajíčka.

Postup: Na gazdovskom dvore, keď sa kvočka, kačka a húska radili, či si môže šteniatko naozaj vysedieť malých psíkov, sa pomiešali všetky mláďatá. Deti individuálne konštruujú zo stavebnice Lego Dacta mláďatá hydiny s rešpektovaním pravidla zladit' farby pri konštruovaní a aplikovať správny pracovný postup pri konštruovaní podľa fantázie s využitím drobných detailov (oči, zobák...). Následne pomiešané mláďatá triedia podľa druhu a ukladajú ich k dospelým jedincom na vopred určené miesto. Postupne riešia všetky problémové úlohy nastolené učiteľkou.

2.1.4 Využitie príbehu *Čo si šteniatko vysedelo* v téme zvieratá a živočíchy

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: detská, ľudová a autorská poézia a próza.

Výkonový štandard: počúvať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy.

Cieľ: počúvať s porozumením.

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: zvieratá a živočíchy.

Výkonový štandard: poznať, rozlíšiť a určiť na základe sprostredkovaného pozorovania voľne žijúce živočíchy.

Cieľ: pomenovať voľne žijúce zvieratá (žaba) a oboznámiť sa s ich základnými vlastnosťami, opísať ich vzhľad, hlas, pohyb.

Motivácia

Prostredníctvom upraveného príbehu učiteľka deťom priblíži tému život pri vode.

Príbeh: Čo si šteniatko vysedelo

Bola nádherná a jasná noc, mesiačik svietil, ale šteniatko nie a nie zaspáť. Ustavične počulo naliehavé kvak, kvak, kvak. Tá zvláštna hudba ho priviedla až k rybníku, zaštekalo a razom všetko stíchlo. Vrátilo sa do budy a tuho zaspalo. Ráno si však zaumienilo, že musí to tajomstvo stoj čo stoj odhaliť. Vybralo sa k rybníku a cestou zazrelo sliepku, ako sedí na vajciach. „Pani sliepka, počuli ste ten cirkus?“ opýtalo sa. „Teraz mám iné starosti, musím vysedieť kuriatka,“ odvrkla sliepka.

V rybníku uvidelo šteniatko maličké vajíčka. Musím sa opýtať pani sliepky, čo sú to za vajíčka, pomyslelo si. Možno aj z nich budú kuriatka!

Keď prišlo za sliepkou, práve vstala z hniezda, pretože začula ťukanie do škrupiny. To sa liahli jej deťúrence – kuriatka. Šteniatko vívalo na svet päť krásnych žltučkých kuriatok. „Už viem, čo urobím,“ pomyslelo si natešene. „Vytiahnem vajíčka z rybníka a vysedím si psíkov!“

„Aj ja mám vajíčka!“ pochválilo sa sliepke.

„Vajíčka znášam len ja!“ povedala sliepka posmešne a hneď sa vydala k rybníku. „To nie sú vajcia, ale dajaké nepodarené krúpy!“ ohrnula pohrdavo zobák.

„A predsa budem mať malé psíčky!“ zaumienilo si tvrdohlavé šteniatko a hneď začalo stavať okolo vajíčok hniezdo z napadaného listia. Keď bolo hotové, sadlo si do hniezda a zohrievalo vajíčka. Zrazu sa objavila mucha, nedala šteniatku pokoja. Vyskočilo a pustilo sa muchu naháňať. Kým sa vrátilo k hniezdu, vajíčkam narástli chvostíky. Sliepka si to čudo dôkladne poobzerala a potom vyhlásila, že to vyzerá na malé rybičky. Šteniatko sa rozbehlo k búde, kde malo odložený kúsok chleba. Rybkám medzitým narástli predné aj zadné labky a štverali sa preč z hniezda.

„Kam to leziete?“ šomralo šteniatko. „Ešte sa stratíte!“ položilo im chlebík do hniezda a starostlivo ich prikrylo listom. Naradované sa rozbehlo k sliepke a zvestovalo jej, že rybkám narástli nožičky. „Predsa len to budú psíky!“ potešilo sa. Sliepka takmer odpadla, keď to počula. S kotkodákaním utekala k rybníku pozrieť sa na to čudo. Keď nadvihla list, rozosmiala sa. „Veď to sú žabky!“ chichúňala sa.

Šteniatku smutne ovisol ňufáčik. Žabky veselo poskakovali okolo neho a od radosti, že sú na svete, nahlas kvákali. „Veď to je tá pieseň, čo som počul v noci!“ zasmial sa psík. Už vedel, kto mu to nedal spať.

Tematický rozhovor

Po prečítaní príbehu vedie učiteľka rozhovor o prečítanom tak, aby deti prostredníctvom príbehu poznali život voľne žijúcich zvierat pri vode.

Otázky učiteľky po prečítaní alebo prerozprávání príbehu:

Kto vystupoval v príbehu?

Čo si chcelo vysedieť šteniatko?

Opíš, ako sa menili vajíčka v psíkovom hniezde.

Na čo sa premenili?

Ako by mohol príbeh pokračovať?

Vymyslíte čo najzaujímavejší koniec.

Deti rozprávajú, čo sa odohrávalo ďalej. Ako príbeh mohol pokračovať a ako sa skončil.

Striedame sa po vetách alebo po úsekoch príbehu.

Ďalšie možnosti využitia príbehu v téme zvieratá a živočíchy

Edukačná aktivita: **Život pri vode**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: Knihy, písmená a číslice.

Výkonový štandard: Prejaviť záujem o knihy, písmená, číslice, orientovať sa v knihách.

Cieľ: V literárnom kútiku v encyklopédiách vyhľadať rôzne druhy žiab za účelom získania informácií.

Vek: 5-6-ročné deti.

Pomôcky: Literárny kútik s knihami pre deti.

Postup: Deti objavia v literárnom kútiku nové knihy, kde môžu hľadať v detských encyklopédiách poučenie a inšpiráciu k ďalšiemu rozširovaniu svojho vedomostného obzoru o živočíchoch žijúcich pri vode. O svoje zistenia sa podelia s kamarátmi, v prípade nejasností sa s otázkami môžu obrátiť na učiteľku.

Edukačná aktivita: **Žabací koncert**

Tematický okruh: Kultúra, perceptuálno-motorická oblasť.

Obsahový štandard: reakcie na zmenu tempa hudby.

Výkonový štandard: pohotovo reagovať na dirigentské gesto učiteľky a zmeny tempa.

Cieľ: uplatniť výrazové prostriedky pri speve (spievať pomaly, rýchlejšie, ticho, nahlas), regulovať vlastné správanie a spolupracovať s ostatnými deťmi.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: obrázky 4 druhov žiab na šnúrke.

Postup: Deti – žabky prišli k rybníku koncertovať.

Žabky kvákalky kvákajú: kvá, kvá, kvá...,

žabky kuňkalky kuňkajú: kunk, kunk...,

žabky rosničky křkajú: křf, křf, křf...,

žabky ropuchy spievajú: brekeke, brekeke...

Pred koncertom si žabky musia naladiť svoje hlasy. Spievajú všetci rovnakým hlasom žabky podľa obrázka a uplatňujú výrazové prostriedky pri speve (spievať pomaly, rýchlejšie, ticho, nahlas).

Rozdeľia sa do skupín pomocou obrázkov podľa toho, akú žabu chcú predstavovať. Učiteľka postupne s každou skupinou žiab naladí ich hlasy. Keď sa každá skupina náležite precvičí, začne učiteľka dirigovať. Spieva tá skupina, na ktorú učiteľka ukáže. Deti musia sledovať dirigovanie učiteľky, ktorá postupne pridáva skupiny do spoločného spevu. Keď učiteľka zdvihne obidve ruky, spievajú všetky žabky naraz svojím hlasom. Vytvorili žabi koncert. Edukačná aktivita umožňuje deťom precvičiť si reguláciu vlastného prejavu napodobňovaním a prispôbením fonácie hlasu učiteľky.

Edukačná aktivita: **Žabacia rozcvička – PH**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: sebaregulácia.

Výkonový štandard: prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých.

Cieľ: skákať v podrepe cez čiaru oboma nohami vpred, vzad, vpravo, vľavo, konať s ohľadom na seba a druhých.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: obrázky 4 druhov žiab na šnúrke, lano.

Postup: V priestore vymedzíme časť na jazero so symbolickým označením – lanom.

Deti si samy zvolia, aké žabky chcú predstavovať, a označia sa obrázkami, podľa toho vydávajú hlasy a môžu spájať pohyb s výkonom reči. Hlavná žaba – učiteľka realizuje žabaciu rozcvičku a žabky cvičia podľa jej pokynov, pričom využívajú dynamickú silu nôh a zapájajú celé telo do skoku vpred a vzad.

2.1.5 Využitie príbehu *Maškrtné šteniatko* v téme zvieratá a živočíchy – hmyz

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: detská autorská próza.

Výkonový štandard: počúvať s porozumením a citovým zaangażovaním autorské príbehy.

Cieľ: opísať postavy z príbehu, ich charakterové vlastnosti, dorozprávať tvorivo koniec príbehu, vyvodiť závery a mravne sa poučiť zo situácie z príbehu.

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: zmysluplnosť rečového prejavu.

Výkonový štandard: uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmoch).

Cieľ: vyjadrovať sa súvisle a jazykovo správne pri rozprávaní a reprodukovani konkrétného obsahu, ktorý sa vzťahuje na rozprávku.

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: rastlinná a živočíšna ríša.

Výkonový štandard: určiť niektoré spojitosti medzi rastlinnou a živočíšnou ríšou.

Cieľ: opísať život rastlín a živočíchov na lúke a zdôvodniť základné vzťahy a súvislosti medzi nimi.

Motivácia

Prostredníctvom príbehu učiteľka deťom priblíži tému hmyz. Spolu s deťmi skúma príbeh, čo je progresívna forma práce s literárnym dielom. Text si rozdelí na niekoľko častí podľa dejového napätia. Pri čítaní príbehu vťahuje deti do deja a zisťuje pomocou otázok, či ho pochopili. Otázky sa týkajú reflexie alebo reprodukcie vypočutej časti.

Príbeh: *Maškrtné šteniatko*

Bolo leto. Na lúke kvitli púpavy, zvončeky a iné kvety. Šteniatko sa tešilo z tých nádherných vôní. Odrazu bzz, bzz, bzz, začulo šteniatko rovno pri fľakatom ušku.

1. V akom prostredí sa odohráva dej?

Čo si predstavíte, keď počujete bzz? Čo to podľa vás asi bude?

Aha, povedalo si šteniatko. To bude istotne včielka. Včielka poletovala z kvietka na kvietok, zakaždým sa do kvetiny hlboko naklonila, až jej trčal iba zadoček. Šteniatko behalo za ňou. Bola to veselá naháňačka, no včielka odrazu bzz, preletela cez lúku a zmizla v červenom domčeku.

Psiča k nemu pribehlo a začudovane počúvalo, ako tam vnútri bzučí.

2. Kam odletela včielka? Čo asi urobí šteniatko?

Zvedavé šteniatko zdvihlo háčik na dvierkach a vliezlo dnu.

Včielky sa majú, vzdychlo si závistlivo. Bývajú v domčeku plnom medu! Vytiahlo na lúku jeden plný plást a maškrtilo a maškrtilo. Čoskoro malo med aj za ušami. Bolo však nesmierne spokojné. Bruško malo plné sladkej dobroty. Svet bol zrazu ešte krajší.

3. Čo si myslíte o šteniatku? Ako sa cítilo šteniatko, keď zjedlo toľko medu?

Ako sa asi cítili včely, keď objavili maškrtníka?

Lúka okolo šteniatka odrazu potemnela a všade navôkol to bzučalo a bzučalo. Nahnevané včely sa vyrojili z úľa a rútili sa rovno na maškrtníka.

4. Čo si mohlo šteniatko myslieť?

Psíča vzalo nohy na plecía a fujazdilo do svojej búdy. Rozhnevané včely ho aj tak dopichali a šteniatko úplne stratilo chuť na med.

Večer sa mesiačik na oblohe nestačil čudovať. V búde spal doštípaný a opuchnutý psík a občas bolestne zastonal.

5. Čo nepríjemné a bolestivé zažilo šteniatko pri úteku?

Ako asi bude príbeh pokračovať?

Snívalo sa mu, že má pred sebou veľký plást medu. Už-už ho chcel obliznúť, ale veľká včela mu podala krídla a povedala: „Teraz poletíš so mnou!“

Naľakané šteniatko poslúchlo. Včela lietala z kvetu na kvet a cicala ich nektár. „Prečo to robíš?“ čudovalo sa zadychčané šteniatko, ale včela mu neodpovedala. Zvrtla sa a letela nazad do úľa. Vnútri zosadla na prázdny plást a vypustila z cicíčka do komôrky šťavu, čo nazbierala z kvetov. Do úľa sa zlietali včeličky zo všetkých strán. Jedny nosili šťavu, druhé ju miešali a iné zase mávali krídlami, aby sa z nej odparila prebytočná voda. Po chvíli sa šťava zmenila na sladký voňavý med.

„Ani som netušil, že jediná kvapka medu stojí tak veľa práce,“ vzdychol si psíček zo spánku a zobudil sa.

6. Čo sa snívalo šteniatku? Opíš, ako vyrábali včielky med.

Zdalo sa mu, že čosi cupká po dvore. Otvoril oči a uvidel sivé myšky. Zakrádali sa rovno k úľu. Prvá myška sa šuchla do úľa a za ňou druhá aj tretia. Psíča začulo z úľa spokojné mlaskanie.

„Hav, hav, hav!“ zaštekalo z plného hrdla. „Ja vám dám, zlodejky! Okamžite z úľa von!“ Vylakané myšky utekali z úľa, len sa tak za nimi prášilo.

Psík začul známe bzz, bzz, a tak sa dal na útek aj on. Dobehol do búdy, schúlil sa do kútika a odovzdane čakal, čo sa bude robiť. Bzukot však slabol a vzdal'oval sa. Čoskoro načisto utíchol. Keď šteniatko opatrne vykuklo z búdy, zazrelo pred ňou plást plný medu. Včielky sa už naň nehnevajú, vedia, že je ich ochranca. Naradované šteniatko sa pustilo do sladkého daru.

7. Za čo včielky odmenili šteniatko na konci príbehu?

Tematický rozhovor

Po vypočutí príbehu vedie učiteľka rozhovor o prečítanom – nasleduje reflexia textu.

O čom bol príbeh?

Aké postavy tam vystupovali?

Čo potrebujú včely pre život?

Opísať život rastlín a živočíchov na lúke a zdôvodniť základné vzťahy a súvislosti medzi nimi.

Iné možnosti:

Ako by ste príbeh zmenili? (Čo by si chcel zmeniť na príbehu?)

Ako by ste tento príbeh zakončili? (Prerozprávaj príbeh o šteniatku tak, aby mal iný koniec.)

Na záver deti vyjadrujú svoje názory, pocity a uplatňujú kritické myslenie pri úvahách o obsahu čítaného.

Edukačná aktivita: **Čo by sa stalo, keby...**

Tematický okruh: Ja som, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: možnosti poškodenia zdravia.

Výkonový štandard: rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva.

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: zvieratá a živočíchy.

Výkonový štandard: poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa hmyzu.

Cieľ: uvedomiť si, akým nebezpečenstvom môžu byť včely, osy, sršne...

Tematický okruh: Ja som, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie.

Výkonový štandard: privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných.

Cieľ: konfrontovať situácie z príbehu s osobnými skúsenosťami – spontánne sa zapájať do rozhovoru o svojich osobných zážitkoch.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Postup: Porozprávame sa o tom, či sa aj deťom stalo niečo podobné ako šteniatku z príbehu – vyhľadávanie súvislostí, pričom sa opierame o ich pamäť a myslenie.

Rozprávanie na tému: Čo by sa stalo, keby...

Rozhovor vedíme tak, aby si deti uvedomili príčiny možného nebezpečenstva vyplývajúceho z dotýkania sa hmyzu (včely, osy, sršne). Spoločne vytvoríme ponaučenie, ako sa správať, čo robiť, nerobiť. Ako by sme pomohli kamarátovi? Ako by sme privolali pomoc?

Ďalšie možnosti využitia príbehu v téme zvieratá a živočíchy

Edukačná aktivita: **Naša knižnica**

Tematický okruh: Príroda, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: zvieratá a živočíchy.

Výkonový štandard: poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania voľne žijúce živočíchy.

Cieľ: poznať, pomenovať a triediť hmyz: mravec, motýľ, včela, mucha, lienka a rozlíšiť ich základné vlastnosti.

Tematický okruh: Kultúra, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: veľkosť a rozmanitosť sveta.

Výkonový štandard: overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je veľký a rozmanitý.

Cieľ: hľadať a objavovať v detských encyklopédiách poučenie a inšpiráciu k ďalšiemu rozširovaniu svojho vedomostného obzoru – hmyz (poznať a pomenovať hmyz: mravec, motýľ, včela, mucha, lienka a rozlíšiť ich základné vlastnosti), použiť vo vete čo najviac prívlastkov.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: detská knižnica.

Postup: Pri prezeraní encyklopédií motivujeme deti k pomenovaniu pozorovaného hmyzu a k produkovaniu čo najväčšieho množstva prídavných mien pri jeho opise.

Edukačná aktivita: **hra „Povedz, čo presne urobila?“**

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: „čítanie“ a „písanie“ jednoduchého príbehu.

Výkonový štandard: „čítať“ kreslený príbeh a obrázkový seriál.

Cieľ: pozorovať a čo najpresnejšie opísať za sebou nasledujúce činnosti.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: detská knižnica, obrázkový seriál.

Postup: Deti čítajú kreslený príbeh, obrázkový seriál zo života hmyzu a opisujú činnosť hmyzu.

Edukačná aktivita: **Na včely**

Tematický okruh: Ja som, perceptuálno-motorická oblasť.

Obsahový štandard: orientácia v priestore; pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.

Výkonový štandard: dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať a rešpektovať ostatných.

Tematický okruh: Kultúra, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.

Výkonový štandard: vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (dramaticky) pocity a dojmy z príbehu.

Tematické okruhy: Ľudia, kognitívna oblasť.

Obsahový štandard: základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10.

Výkonový štandard: vytvárať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10.

Cieľ: bežať pomedzi prekážky s vyhýbaním sa; dramatizovať život včiel; určiť a vyložiť množstvo zakreslené na predlohe; riešiť úlohu, keď jeden prvok pribudol, ubudol.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: farebné kvety z PVC, hríbiková mozaika, kartička so zadaním úlohy.

Postup: Deti motivujeme dramatickou hrou *na včielky*, v ktorej vystupujú v úlohe včiel a dramatizujú ich život. Matka kráľovná usmerňuje činnosť včiel svojimi pokynmi.

1. možnosť: Včely letia na lúku plnú kvetov, dramatizujú let včiel aj so sprievodom ich zvukov (bzz). Bežia s pohybom paží pomedzi kvety s vyhýbaním sa. Po návrate do úľa zisťujú, či všetky včielky prileteli do úľa, a prezradia, akej farby objavili kvety na lúke.

2. možnosť: Včely letia zbierať sladký nektár iba z kvetov, ktoré určí matka – kráľovná, napr. iba z červených, iba zo žltých... Kráľovná matka ich kontroluje. Koľko vás je na kvete? Deti – včielky sa spočítajú. Zisťujú, že ostal aj prázdny kvet..., nepriletela k nemu žiadna včielka..., vracajú sa do úľa a určujú počet kvetov určenej farby.

3. možnosť: Kráľovná pomocou detí ich rozdelí do dvoch skupín – trúdy a robotnice. Deti vyváraním dvojíc porovnávajú, v ktorej skupine je viac, menej jedincov.

4. možnosť: Kráľovná matka zadáva úlohy, ktoré môžu nastať pri zbere nektáru. Situácia sa môže zmeniť a deti – včely ju musia vyriešiť pomocou didaktického materiálu pri stoloch:

- určiť a vyložiť množstvo zakreslené na predlohe,

- riešiť úlohu, keď jeden prvok pribudol, ubudol.

Vykladajú hríbiky podľa zápisu. Na kvete je určitý počet včiel – deti vyložia zhodný počet hríbikov a určia počet. Z každého kvetu odletí jedna včela do úľa, podľa pokynu učiteľky deti odoberú jeden hríbik a určia nový počet. Každé dieťa v skupine pri stole má iné zadanie, čo im neumožní kopírovať. Zadanie úlohy môžeme sťažiť, ak máme v triede nadané deti: pripočítať viac ako 1 alebo odpočítať viac ako 1.

Edukačná aktivita: **Príbehy s citmi**

Tematický okruh: Ja som, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: zmysluplnosť rečového prejavu.

Výkonový štandard: uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmach).

Tematický okruh: Ľudia, sociálno-emocionálna oblasť.

Obsahový štandard: orientácia v emóciách iných osôb.

Výkonový štandard: rozlíšiť pozitívne i negatívne emócie druhých osôb.

Cieľ: vymýšľať príbeh podľa vopred daných emócií.

Vek: 5- až 6-ročné deti.

Pomôcky: kocka emócií.

Postup: Deti hádžu kockou a určia emóciu, ktorá padla. Zvolíme si poradie citov v našom príbehu – radosť, smútok – a ich obrázky vyložíme. Spolupracujeme s deťmi pri vytváraní príbehu.

Bola jedna malá včielka. Keď prvýkrát vyletela z úľa, dostala sa do záhrady a mala veľkú radosť. Čo myslíte, z čoho sa tešila? Deti pokračujú v rozprávaní deja podľa obrázkov emócií. Napr. v záhrade našla rozkvitnuté kvety...

3 Rozprávky a psychomotorický rozvoj detí

Predstavivosť a fantázia detí predškolského veku je veľmi veľká, čo umožňuje učiteľke využívať rozprávky, príbehy a riekanky aj na získavanie psychomotorických kompetencií a sú výborným materiálom pre pohybové činnosti.

V materských školách sa často využívajú riekanky, ktoré motivujú deti k pohybovým hrám, v ktorých napodobňujú zvieratá. Vyjadrujú v nich polohy a pohyby zvierat, spontánne spájajú rytmus riekaniek s pohybom a prejavujú radosť z pohybu. Učiteľka preto vyberá riekanky s cieľavedomým pohybovým zameraním, ktoré slúžia ako emocionálny stimul pri cvičení.

Vývin detí od ich narodenia zahŕňa fyzický, psychický, sociálny a duchovný rast. Na tejto ceste je potrebné kompenzovať psychickú záťaž, stres, napätie. Pohybové aktivity a uplatňovanie jogy sú prostriedkom, ako bojovať proti civilizačným vplyvom. Pravidelná a včasná stimulácia detí k pohybovým aktivitám prispieva k zdraviu detí. V materských školách sa pohybové aktivity realizujú každodenne a ich súčasťou sú zdravotné cvičenia, relaxačné cvičenie a cvičenia na správne držanie tela.

Jedným z relaxačných cvičení, ktoré učiteľka môže využiť na uvoľnenie napätia u detí, je aj cvičenie s prvkami jogy. Jeho cieľom je upevňovať fyzické a duševné zdravie detí, rozvíjať asertívne správanie, podporovať sebaúctu a lásku k všetkému živému.

Učiteľka pri cvičeniach s prvkami jogy využíva rozprávky (podobne ako riekanky), ktoré deti motivujú k napodobňovaniu polôh a pohybov zvierat. Zaraďuje ich do telovýchovných chvíľok, ranných cvičení aj do telovýchovných edukačných aktivít.

Rozprávky sú súčasťou zostáv cvičení a zároveň slúžia na posilnenie vzťahu k prírode ako aj na oboznámenie sa s ľudskou múdrosťou.

V praxi sa osvedčili cielené relaxačné rozprávky s pozitívnym nábojom a veľkým vplyvom na správanie detí. Spracované cvičebné jednotky sú prepojením rozprávok a pohybovo-relaxačných cvičení.

Usporiadanie a priebeh motivačného cvičenia s využitím rozprávok a prvkov jogy

Cvičebná jednotka má svoju osobitnú štruktúru.

Úvod:

Hneď na začiatku cvičenia sa učiteľka snaží deti psychicky správne naladiť a sústrediť napríklad tým, že si ľahnú, sadnú na rozprávkové koberčky (podložky na cvičenie jogy).

Precvičenie dýchania:

Prirodzené formy cvičení spája s dýchaním a zo začiatku využíva voľné dýchanie.

Postupným využívaním dychových cvičení naučí deti správne horné, stredné a spodné dýchanie.

Motivovanými dychovými cvikmi s dôrazom na nádych stimuluje pozornosť detí a odstraňuje únavu a predĺžením výdychu upokojuje deti.

Rozevričenie tela:

V tomto cvičení učiteľka využíva zdravotné a rehabilitačné cviky s účinkom na všetky časti tela. Pohyb len vhodne spája s nádychom a výdychom, napr.: dvíhanie končatín a ich spúšťanie... Ak použije zostavu zdravotných cvikov, ako napr. pozdrav slnka, je potrebné ju opakovať 3x bez prerušenia, aby došlo k dostatočnému precvičeniu tela.

Relaxácia:

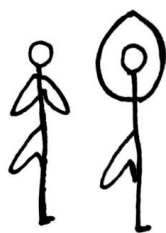
Spája sa s uvoľnením tela v určitej polohe, s voľným dýchaním. Deti, ktoré už poznajú relaxačné polohy z jogových cvičení, spontánne si samy volia najobľúbenejšiu polohu. Učiteľka rozpráva rozprávku pokojným hlasom a do rozprávania zaraďuje krátke prestávky.

Cvičenie ásana:

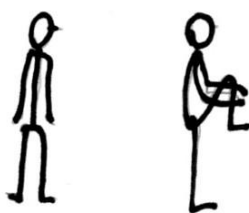
Ásany sú jogové polohy, ktorými môžu deti imitovať zvieratá. K známym ásanam zvierat, ktoré sa využívajú v predškolských zariadeniach, patria: hora, strom, pes, mačka, krava, kôň, húsenica, motýľ, chrobák, kobyľka, lev, tiger, kobra, opica, zajac, jež, medveď, žaba...

Uvádzame iba niektoré ásany zaradené do cvičebných jednotiek:

ásana Strom:

ásana Bocian:

ásana Motýľ:

ásana Hora:

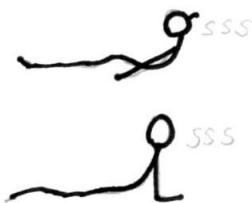
ásana Kôň:

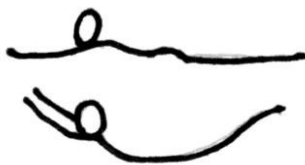
ásana Medveď:

ásana Kobra:

ásana Kobyľka:

ásana Tiger:

ásana Mačka:

ásana Zajac:

ásana Opica:

Pri ásanach postupujeme zaujatím nehybnej východiskovej polohy:

- zaujatie ásany,
- výdrž v ásane – realizujeme zmeny polôh – telesný vzorec,
- ukončenie ásany – návrat do východiskovej polohy.

Ásany zvierat si deti osvojujú postupne, jednotlivo v rámci ranného cvičenia ako nový zdravotný prvok. Po ich zvládnutí je možné ich zaradiť do uvedených cvičebných jednotiek.

Relaxácia: Využívame rôzne druhy uvoľnenia a stav uvoľnenia spájame s vhodnou motiváciou. Utvárame u detí schopnosť vnímať a vcítiť sa do nálady upokojujúcej hudby.

Základná relaxácia sa realizuje v ľahu na chrbte za počúvania tichej hudby a sugestívneho rozprávania učiteľky.

Cvičebná jednotka č. 1

Usporiadanie a priebeh motivačného cvičenia s využitím rozprávok a prvkov jogy.

Úvod: ľahneme si na rozprávkové koberčeky (podložky na cvičenie jogy).

Precvičenie dýchania: stredné – hrudníkové dýchanie – ľah, kreslíme slnečné lúče do vzpaženia a prehľbujeme dýchanie.

Rozcvičenie tela rehabilitačnou rozprávkou *Slniečko*.

Slniečko oddychovalo celú noc.

- sed na päťách – predlaktie na podložke, čelo sa dotýka podložky.

Ráno sa zobudilo a vedelo, že musí pozobúdzat' všetkých spáčov. Najprv vypustilo jeden slnečný lúč, potom druhý...

- sed na päťách:
  - s nádychom vzpažiť pravú ruku, s výdychom vrátiť, to isté s ľavou rukou,
  - s nádychom predpažiť pravú ruku, otočiť trup vpravo, vrátiť, to isté s ľavou rukou,
  - s nádychom vzpažiť obe ruky a vytiahnuť sa od pása nahor, s výdychom návrat do východiskovej polohy.

Celá príroda, ba aj deti vo svojich postielkach ešte spali a slniečko k nim posielalo ďalšie slnečné lúče. Prvý, druhý, tretí...

- kľak na štyroch – s nádychom natiahneme pravú ruku pred seba a s výdychom ju vrátime, podobne ľavú ruku, pravú nohu, ľavú nohu.

Slniečko vykročilo na slnečný most a nohami nakreslilo farebnú dúhu.

- sed – s nádychom zdvihneme panvu a vytvoríme most, s výdychom návrat do východiskovej polohy,
  - pravou nohou nakresliť oblúk – dúhu – vrátiť, to isté ľavou nohou,
- ľah – zdvihnúť nohy kolmo k zemi, pomaly položiť na podložku.

Relaxácia – počúvanie rozprávky *Slnko a mračno* v polohe, ktorú si zvolia deti.

Keď si slniečko oddýchlo, sadlo do ohnivého voza a veselo cestovalo po oblohe. Rozdávalo svoje slnečné lúče na všetky strany. Nepáčilo sa to veľkému búrkovému mračnu, ktoré šomralo: „Márnotratník, rozhadzuješ? Len rozhadzuj! Uvidíš, nič ti nezostane.“

Slnko sa zasmialo a pokračovalo v ceste ponad horu.

Ťažké búrkové mračno nedokázalo prejsť ponad horu a pokračovať za slnkom. Od zlosti sa premenilo na krúpy, čo padali na zem.

Slniečko naďalej posielalo svoje lúče všetkým zvieratám, čo cestou stretlo. Psíkovi, čo strážil dom, kohútikovi na hnojisku, krave aj koníkovi, čo sa pásli na lúke.

Slniečko si večer porátalo svoje lúče, čo mu ostali, a div divúci, ani jeden mu nechýbal.

Cvičenie úsan – jogové polohy z rozprávky – hora, pes, kohút, krava, kôň.

Relaxácia s využitím muzikoterapie v ľahu na podložke.

V myšlienkach sa vrátíme k dobroprajnému slniečku. Ležíme na chrbte, nohy máme mierne od seba, ruky ležia pozdĺž tela dlaňami nahor. Voľne dýchame a spomenieme si, ako naše telo zohrievalo v lete slniečko.

Slniečko zohrievalo našu pravú nohu, pravú ruku, ľavú nohu, ľavú ruku...

Zasvietilo nám na brucho, hrudník, krk, tvár...

Slniečné lúče sú teplé a my cítime ich teplo na pravom kolene, pravej ruke, ľavom kolene, ľavej ruke...

Cítime teplo v našom bruchu, je nám krásne teplo aj okolo nášho srdiečka.

Slniečné lúče nám rozjasnili čelo, sme spokojní a šťastní.

Slniečné lúče prehriali celé naše telo. Pošúchame si ruky a priložíme ich dlaňami na tvár a oči, precítime ich teplo. Otvoríme oči, nadýchneme a vydýchame, pozrieme sa a usmejeme sa na kamarátov.

Cvičebná jednotka č. 2

Usporiadanie a priebeh motivačného cvičenia s využitím rozprávok a prvkov jogy.

Úvod: ľahneme si na rozprávkové koberčeky (podložky na cvičenie jogy).

Precvičenie dýchania: spodné – brušné dýchanie – motivácia spiaci zajačik. Sed na päty – s výdychom predklon, lakte položiť na podložku. Pri nádychu cítime, ako sa brucho dotýka o stehná.

Rozcvičenie tela rehabilitačnou rozprávkou **O hviezdičke**.

Večer sa na oblohe objavila malá hviezdička. Podoprela si hlavu a ešte v posteli si pretiahla celé telo.

▪ ľah na brucho, ruky podopierajú bradu – s nádychom natiahnuť pravú ruku, s výdychom vrátiť, podobne ľavú ruku, s nádychom pravú nohu zanožiť, podobne ľavú nohu.

Na mäkkom obláčiku sa prevaľovala z boka na bok a potom oddychovala.

▪ spojiť ruky nad hlavou a prevaľovať sa z boka na bok,
▪ ľah na chrbte – stočiť sa do kĺbka a posadiť, pritiahnúť kolená k čelu, pohojdať sa na chrbte.

Putovala po nočnej oblohe a jasne svietila. Hviezdička sa pozrela na zem a uvidela tam uplakaného zajačika. Bol to lenivý zajačik, čo prišiel o svoj domček.

- posadiť sa do kľaku – s nádychom otáčať hlavou do strany hore vpravo, s výdychom vrátiť, to isté vľavo,
– s nádychom otáčať hlavou do strany dole vpravo, s výdychom vrátiť, to isté vľavo.

Relaxácia – počúvanie rozprávky *Ako lenivý zajačik prišiel o svoj domček* v polohe, ktorú si zvolia deti.

Pod vysokým stromom v tmavej hore si postavili zajačik a zajačica domček. Naokolo poupratovali, len na ceste do domčeka ostal veľký kameň. „Pod', odvalíme ho,“ povedala zajkula. „Nechce sa mi, nech si len leží, kde ležal, mne neprekáža,“ povedal zajko.

Raz sa ježko ponáhlal k zajkovi, potkol sa o kameň a rozbil si nos.

„Pod', odpraceme ten kameň,“ volala zajkula.

„Nebudem sa s ním naťahovať, mne sa nič nestalo,“ zvolal zajko.

Na druhý deň pozvali zajkovci medveďa na obed. Navarili, napiekli a potom vyšli pred dom čakať vzácneho host'a. Už zďaleka videli, ako sa náhli po ceste a pred sebou nesie veľikánsky hrniec medu. Nedíval sa medveď pod nohy a báb, potkol sa. Prevalil sa cez kameň, urobil kotrmelec a vletel rovno do zajačieho domčeka. Hrnec s medom sa rozbil a celý zajačí domček rozlámal. Len vták na strome krútil hlavou. Prečo len bol zajačik taký lenivý?

Cvičenie ásan z rozprávky – hora, strom, zajac, jež, medveď, vták.

Relaxácia – ľah: Hviezdička na oblohe pozorovala zajačika, ako pokojne ležal a oddychoval po celodennej práci na stavbe nového domčeka. Ležal v tráve bez pohybu, mal uvoľnené nohy, ruky, celé bruško aj hlavu. Oči mal zatvorené a hviezdička mu poslala rozprávkový sen. Uvidel, ako k nemu pláva ľahký závoj – jeden, druhý, tretí..., zajko sa s nimi vznášal, až doletel na svetlozelenú lúku. Tráva pod nohami bola jemná a mäkučká, taká, na ktorej stál jeho nový domček. Aj vy ste už niekedy mali ten krásny, príjemný pocit, keď ste ležali v mäkkej tráve? Pošúchame si ruky a priložíme ich dlaňami na tvár a oči, precítime ich teplo. Otvoríme oči, nadýchneme sa a vydýchneme, pozrieme sa a usmejeme sa na kamarátov.

Cvičebná jednotka č. 3

Usporiadanie a priebeh motivačného cvičenia s využitím rozprávok a prvkov jogy.

Úvod: posadáme si na rozprávkové koberčeky.

Precvičenie dýchania: horné – podklúčne dýchanie – motiváciou sova. Sed na päty, dlane na stehná nôh. Po hlbokom nádychu vydychovať na hlásku HÚ ... OO ... OM.

Rozcvičenie tela rehabilitačnou rozprávkou **O mačičke**.

Bola jedna mačička, veľmi lenivá a pohodlná. Najradšej ležala na slniečku alebo pri peci a nič nerobila.

- sed na päťach, hlboký predklon, čelo sa dotýka podložky, ruky sú voľne vedľa tela.

Keď sa prebudila, uvidela pred sebou klbko vlny. Labkami si ho začala priťahovať.

- v kľaku na štyroch striedavo dvíhame pravú a ľavú ruku.

Potom sa nahrbila, zhlboka vydýchla a pila mliečko.

- mačička pije mliečko.

Spokojne sa napila a poprechádzala.

- chôdza po štyroch, pravou rukou a ľavou nohou, ľavou rukou a pravou nohou.

Nakoniec sa schúlila do klbka a opäť oddychovala.

Relaxácia – počúvanie rozprávky **O mačiatku, ktoré nebolo veľmi múdre** v polohe, ktorú si zvolia deti.

Mačiatku sa snívalo, že behá po záhrade a naháňa motýle. Zatúlalo sa až do lesa, kde sa naháňalo so zajačikmi. Potom si unavené sadlo pod strom s jediným prianím. Piť, piť – a zrazu pred ním tečie potôčik.

Ako mačiatko pilo vodu, pomyslelo si na misku s mliekom. Potôčik zmizol a pred mačiatkom bola miska s mliekom. S chuťou ju vylízalo a pomyslelo si na med, lebo bolo veľmi maškrtné. Objavil sa tu aj med a mačiatko s chuťou líže med. Začalo ale premýšľať, odkiaľ sa pred ním berú tie veci.

V korune stromu zašumelo listie. „To som ja, strom priania. Čo chceš, si zapraj, všetko ti splním.“

Mačiatko si prialo všelijaké maškrtky. Nakoniec unavené zaspávalo a dostalo strach, čo keby sa tu zrazu objavil lev a zjedol ho? A práve vo chvíli, keď sa lev blížil k mačiatku, zatúžilo byť doma pri mamičke. Od tej doby si dáva veľký pozor na to, čo si praje.

Cvičenie ásan z rozprávky – strom, mačička, motýľ, chrobáčik a lev.

Relaxácia prostredníctvom uvedomenia si jednotlivých častí tela – ľah, uvoľnenie tela. V myšlienkach sa vrátíme k mačiatku.

Mačiatko pocítilo, ako príjemne sa mu leží doma na podložke, určite aj vám.

Vaše telo sa dotýka položky a cítite dotyk pod pravou päťou, pravým lýtkom, pravým stehnom, cítite dotyk pod pravým bokom, cítite dotyk pod pravou lopatkou, cítite dotyk pod pravým ramenom, pod prstami, to isté aj na ľavej strane tela. Cítite sa príjemne, celé

telo sa dotýka mäkkej podložky. Leží sa vám pohodlne, je vám dobre, oddychujete, cítite sa príjemne. Pošúchame si ruky a priložíme ich dlaňami na tvár a oči, precítíme ich teplo. Otvoríme oči, nadýchneme sa a vydýchame, pozrieme sa a usmejeme sa na kamarátov.

Cvičebná jednotka č. 4

Usporiadanie a priebeh motivačného cvičenia s využitím rozprávok a prvkov jogy.

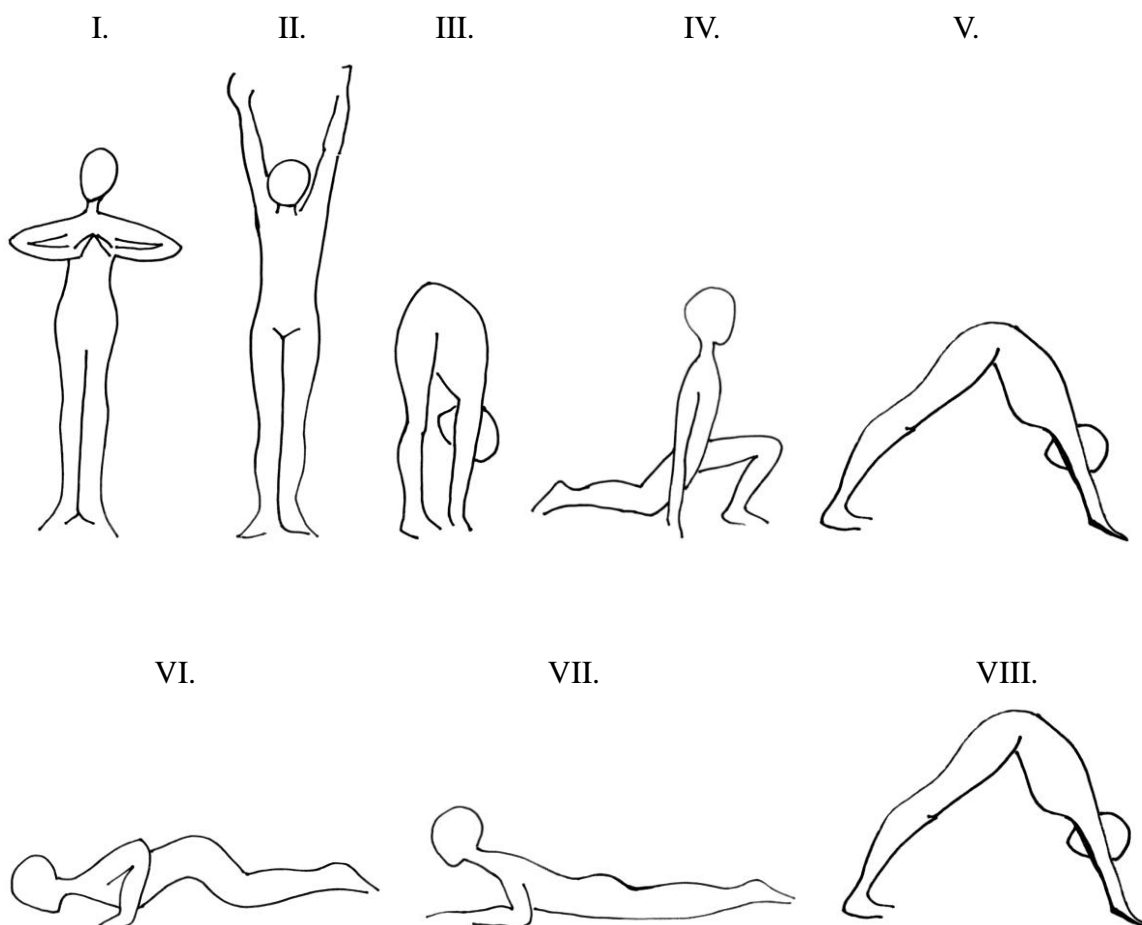
Úvod: posadáme si na rozprávkové koberčeky.

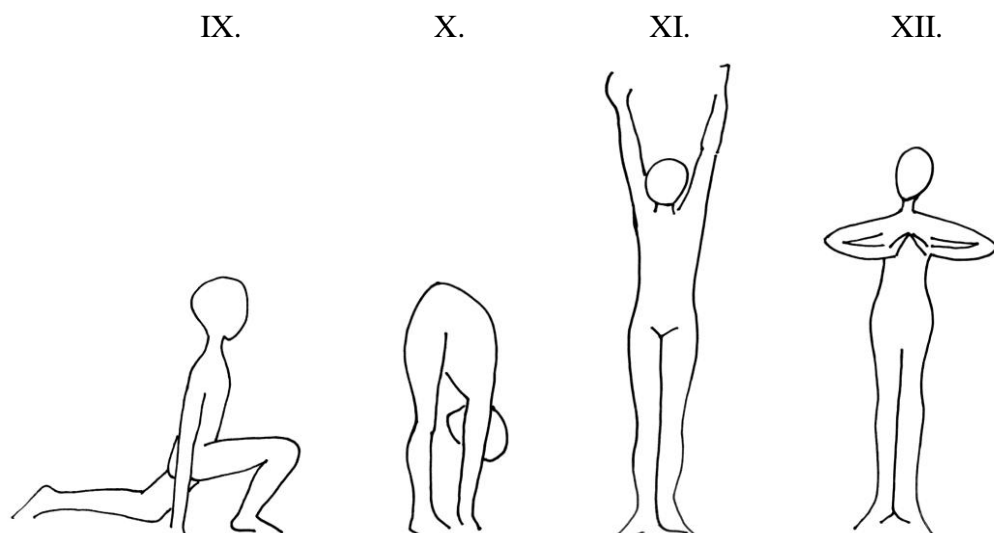
Precvičenie dýchania: *stredné – hrudníkové dýchania* – motivácia – Kobra pozoruje – s výdychom vyslovovať predĺženú hlásku ssss.

Rozcvičenie tela zostavou zdravotných cvikov **pozdrav slnka**.

Lovec hadov ráno, keď vstal, pozdravil cvičením vychádzajúce slnko a spokojný sa vybral na lov.

Zostava cvikov – pozdrav slnka – harmonizuje celé telo dieťaťa, upravuje energiu v tele, pozitívne pôsobí na myseľ.

Relaxácia – počúvanie rozprávky **O zvedavej opici** v polohe, ktorú si zvolia deti.

Lovec hadov chytil v hore jedovatú kobru a zatvoril ju do košíka. Na dlhej ceste domov slnko veľmi páliło a lovec bol unavený. Povedal si, že si na chvíľu sadne a oddýchne pod stromom v tieni.

Na strome sedela veľmi zvedavá opica. Rozmýšľala, čo to asi má lovec v koši, čo to schováva. To bude určite niečo dobré, sladké. Možno to bude med. Dostala naň veľkú chuť. Zoskočila na zem, ukradla kôš a už ho aj v korune stromu otvára.

Ach! Úbohá opica. Ani nestačila oľutovať, ako ju jej zvedavosť a maškrtnosť priviedla ku krádeži a k záhube.

Cvičenie ásan z rozprávky – hora, strom, kobra, opica.

Relaxácia pomocou pohybu – dynamická relaxácia: uvoľňuje svalstvo končatín a naplňa deti radosťou z pohybu, učiteľka hovorí riekanku, deti poskakujú na jednej nohe a vytriasajú končatiny.

Motivácia

Skáče, hopká, natriasa sa,
pred všetkými predvádza sa,
aj my ako opička
vytrasme si telička,
hopsa rasa, hopsa rasa,
ruka noha natriasa sa.

Hej sasa, hopsasa,
opica sa natriasa.

Hej sasa, hopsasa,
opičiak sa natriasa.

Cvičebná jednotka č. 5

Usporiadanie a priebeh motivačného cvičenia s využitím rozprávok a prvkov jogy.

Úvod: posadáme si na rozprávkové koberčeky.

Precvičenie dýchania: *spodné brušné dýchanie* s motiváciou slniečko. Pri nádychu sa vyklenie bruško, pri výdychu klesne. Slnečko sa dvíha nahor – nádych.

Večer pláva zase nadol – výdych.

Rozcvičenie tela zostavou zdravotných cvikov: **pozdrav slnka.**

Slnečko sa zdvihlo nahor a svojimi teplými lúčmi zobudilo na lúke pod horou všetky chrobáčky a kvety. Bude krásny, slnečný deň, pozdravilo všetkých.

Zostava cvikov – pozdrav slnka.

Relaxácia – počúvanie rozprávky **Motýlik** v polohe, ktorú si zvolia deti.

Motýlik s krásnymi farebnými krídlami celý deň lietal z kvetu na kvet a tešil sa s ostatnými chrobáčikmi. Jedného dňa sa doočul o ľuďoch. Bol na nich zvedavý, tak zaletel až k veľkému domu, kde bývali. Keď vletel otvoreným oknom do miestnosti, uvidel ľudí sedieť pri stole. Jedli, pili a rozprávali sa.

A tu niekto zvolal: „Pozrite sa, takého krásneho motýľa ešte nemám v zbierke. Chyťte ho!“ Ľudia začali po miestnosti behať a tlieškať rukami tesne vedľa motýľa. Keď sa ustráchanému motýlikovi podarilo uletieť, pomyslel si: „Ľudia nemajú pochopenie pre svet a život chrobáčikov. Považujú nás za hmyz, ktorý ich obťažuje, a preto nás chcú zabiť.“

Vrátil sa domov na zelenú rozkvitnutú lúku pod horou za svojimi dobrými kamarátmi.

Cvičenie ásan z rozprávky – hora, strom, kvet, motýľ, kobyľka.

Relaxácia – *lah*. Učiteľka rozprávaním vyvolá predstavu krásne rozkvitnutej lúky. Ležíme na lúke plnej kvetov. Cítíme ich príjemnú vôňu a počujeme spev vtákov. Cítíme sa príjemne, uvoľnene. Je nám dobre, sme spokojní. Máme okolo seba samých dobrých kamarátov, takých, ako mal aj motýlik. S nimi sa dobre cítil, hral, šantil a smial sa. Teraz oddychuje tak, ako oddychujeme aj my. O chvíľu sa aj my budeme s kamarátmi hrať, veselo smiať, a keď bude potrebovať kamarát pomoc, tak mu aj pomôžeme. Pošúchame si ruky a priložíme ich dlaniami na tvár a oči, precítíme ich teplo. Otvoríme oči, nadýchame sa a vydýchame, pozrieme sa a usmejeme sa na kamarátov.

Záver

Súčasnosť nám priniesla nový pohľad na dieťa, nové prístupy v edukačnom procese, ale aj rôznorodosť učebných zdrojov.

Tieto skutočnosti berieme ako osobné výzvy, pri ktorých sa snažíme uplatniť svoj tvorivý potenciál.

V našej knihe sme sa snažili poukázať, že uplatňovanie nových foriem práce prispieva k rozvoju detskej osobnosti. Pri čítaní a hraní rozprávok a príbehov sa vyskytujú konkrétne a neopakovateľné situácie, ktoré význam literárnych textov pri rozvíjaní kľúčových kompetencií detí ešte znásobujú.

Zaradili sme celý rad výchovno-vzdelávacích stratégií, ktoré sme považovali za dôležitú súčasť postupov v takto orientovanej výchove.

Uviedli sme množstvo príbehov, rozprávok a pre ich naplnenie sme hľadali vhodnú činnosť, hry, aktivity, ktoré možno využiť v práci s deťmi.

Uvedomujeme si, že každá učiteľka má vlastný metodický zásobník rozprávok, básní, hier, pomocou ktorých rozvíja osobnosť dieťaťa predškolského veku komplexne.

Veríme, že spracovaná problematika bude prínosom pre pedagógov predprimárneho vzdelávania.

Želáme učiteľkám predprimárneho vzdelávania veľa nápadov a neopakovateľných zážitkov.

Pomáhajú rozprávky a príbehy deťom poznávať svet?

Na záver si môžeme odpovedať na túto otázku – vďaka učiteľkám predprimárneho vzdelávania – **Áno**.

Zoznam bibliografických odkazov

GUZIOVÁ, K. a kol. 1999. *Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách*. Bratislava : MŠ SR, 1999. 208 s. ISBN 80-967721-1-2.

HERCÍKOVÁ, I. 2006. *O zvedavom šteniatku*. Bratislava : IKAR, a. s., 2006. Z českého originálu preložila a upravila N. Ďurinová.

HODRIŠOVÁ, K. 1997. *Šlabikár jogy*. Košice : Občianske združenie Zdravé školy.

LIPNICKÁ, M. 2011. Didaktické pojmy a vzťahy v projektoch edukačných aktivít. In *Predškolská výchova*, č. 2, 2010/2011.

Našim deťom (Výber literárnych textov). Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1981.

NOVÁKOVÁ, M. 1995. *Joga v dennom živote. Jogové aktivity, metodická príručka pre učiteľov materských a základných škôl*. Bratislava : Pamiko spol. s r. o., 1995.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. 2008. Bratislava : MŠ SR, ŠPÚ, 2008. ISBN 978-80-969407-5-2.

ZELINOVÁ, M. 2007. *Hry pre rozvoj emócií a komunikácie*. Praha : Portál, s. r. o., 2007.

ZIGOVÁ E. 1984. *Metodika literárnej výchovy pre materské školy*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1984.